

Ilanneetti

*Nurmijärven
Kotiseutulehti
2024*

15€

Nurmijärvi-Seura ry

Kulttuuri olemme me itse

Tämän vuoden kotiseutulehti Klaneettia kootessa saattoi perustellusti todeta ilmassa olevan suurta odotuksen tunnelmaa. Koko Euroopan mitassa odotetaan koko ajan, että Ukrainassa riehuva sotatila saatettaisiin jollakin tavalla päätökseen ja toisaalta odotetaan huolissaan sodan mahdollista leviämistä muualle maanosaamme. Niinpä Nurmijärven monet reserviläisjärjestöt ja -aktiivit pitävät taitojaan iskussa. Viljelijä odottaa satoaan ja kertoo työstään perustuotannon parissa. Kulttuurialalla odotetaan tulevaisuutta yhtäaikaaisesti huolestuneena kuin toiveikkaanakin. Rahahuoletahan painavat hallintoa raskaasti ja se näkyy monessa sellaisessakin asiassa, jossa ennen saatettiin levollisesti odottaa tarvittavia määrärahoja ja resursseja.

Päätoimittajana olen odottanut monen uskollisen kirjoittajan kiinnostavia tarinoita Nurmijärven menneisyydestä. Ja me kaikki tietenkin odotamme ensi vuotta, jolloin juhlitaan Nurmijärven kunnan 250-vuotista historiaa. Odotuksissa on – niin uskallan sanoa – kuitenkin voittopuolisesti hyvää ja hyvien asioiden odottamista.

Meillä suomalaisilla ja siinä samalla nurmijärveläisillä, on monessa suhteessa vahvana tukena ja turvanamme rikas ja monipuolinen kulttuurin perintö. Kulttuurihan on se voimavara, mihin perustuu koko identiteettimme ja minkä kautta määrittelemme itsemme tässä maailmassa.

Olisikohan autonominen suuriruhtinaskunta Suomi kyennyt itsenäistymään, ellei meillä olisi ollut niin väkevää ja erottuvaa taiteiden kirjoa: kuva- ja näyttämötaidetta, musiikkia, lyriikkaa ja kirjallisuutta. Niiden avulla olemme varttuneet kansakuntana yli vuosisadan, mutta kuten ensi vuosi tulee odotetusti osoittamaan, tämä vahva henkinen identiteetti kumpuaa paljon kauempaa kuin itsenäisyyden aikakaudelta.

Kulttuuri olemme me! Me tavalliset ihmiset, jotka luomme tätä kulttuuria omalla työllämme ja kulttuuria harrastamalla. Me rakennamme tätä kansallista omaleimaisuutta ja voimavaraa yhdessä ja jokaisena päivänä. Sen eteen kannattaa nähdä vaivaa ja sitä juuri kannattaa vaalimisen lisäksi puolustaa. Vahva kulttuuri-identi-

teetti tuottaa myös vahvan omanarvontunnon ja itseluottamuksen. Vahva voi hyväksyä myös erilaisuutta ja uutta.

Meidän tulee aina muistaa, että olemme saaneet paljon vaikutteita kansainvälisistä virtauksista. Kulttuuri on muovautunut nimenomaan siitä, että saatua ja tuotua on muokattu oman näköiseksi. Onhan tätä vaikuteperimää saatu niin idästä kuin lännestä ja haettu aikojen saatossa pitkin Eurooppaa. Valtaosa merkittävistä taiteilijoistamme ja kirjailijoistamme on hankkinut oppia ja vaikutteita Ranskasta ja Saksasta, Venäjältä ja Ruotsista. Oman arvonsa tunteva ottaa vastaan kaikkea sitä, mikä hyvää ja rakentavaa on, olipa se hengen elämää tai uusia tulijoita.

Muistakaamme, että ruotsinkielinen marsalkka Mannerheim oli tsaarin upseeri, sotilasmusiikkimme ”isä” Aleksei Apostol oli kreikkalainen orpopoika, Agricola sai oppinsa Saksasta ja koko kirkon toi suomalaisille englantilaissyntyinen piispa Henrik. Jos kaiken luettelisi, niin tulisi pitkä lista.

Muistakaamme, että parasta yhteisön rakennustyötä ja turvallisuuden vaalimista on kulttuurin vaaliminen, ihmisten mukaan ottaminen yhteisöön ja terveen utelias mieli elämää kohtaan.

Hyviä ja innostavia hetkiä Klaneetin parissa.

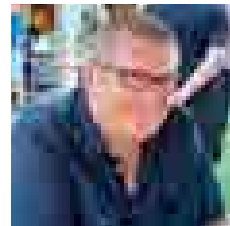
Jaakko Ojanne
päätoimittaja

Klaneetti

2024

Sisällys

Päätoimittajalta	2
Arja Ahlsved: Koulujen opetustaulut - tärkeä osa opetusta	4
Vihtori Ylinen, taiteilija Kaisa Suominen kertoo isoisästään	8
Kaisa Suominen: koulut ovat kylien sydämiä	9
Jaakko Ojanne: Ilvesvuori – Nurmijärven työpaikkakeskittymä	12
Kallepekka Toivonen: Kuminan paluu Posketonta onnea, loistavaa ajoitusta ja rohkeutta Kuminan tuhkimotarina	26
Maanpuolustushenki, aseveljeys, perinne ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen Ari Ylönen: Mitä on reserviläistoiminta tänään	30
Sirkka Harjasto: Nurmijärvellä toimii uusi maanpuolustushenkinen yhdistys: Kiven Kilta ry	35
Liisa Pirttilehto: Lapsuuden kotini oli pappila	36
Kirkkoherra Ari Tuhkanen: Näkymättömät kädet	40
Kunnanjohtaja Outi Mäkelä: Lintukoto täyttää 250 vuotta	44
Leena Rautanen-Saari: KOTISEUTU ON IN!!	44
Leena Rautanen-Saari: NYK pitää riemuylioppilasjuhlia!	53
Ritva Stenvall: Viisikymmentä vuotta aktiivista kotiseututyötä	56

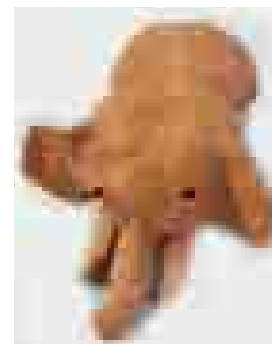
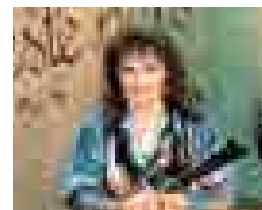

Esa Luukkola:
Hjalmar Viktor
Pohjanheimo muutti
elokuvien parista
Numlahden kartanoon
sivu 10

Matti Vanhanen –
valtionneuvos,
rakentaja ja
kulttuurin vaalija
sivu 14

Hektisestä Helsingistä
lempeään Metsäkylään
Sini Sovijärven muistojen
albumista sivu 18

Leena Rautanen-
Saari: NYK 95
vuotta sivu 48

Jarmo Salmi, NYK:n
kuvaamataidontunnilla
1960-luvulla tehty
norsu. Taru Tomperi
kokeilutti oppilailta
erilaisia tekniikoita,
joista löytäisi mieleisensä

Klaneetti

Nurmijärven Kotiseutulehti 2024

Julkaisija: Nurmijärvi-Seura r.y.

Päätoimittaja: Jaakko Ojanne

Nurmijärvi-Seuran hallitus:

Puheenjohtaja Esa Lahtela

Sihteeri Leena Kaarni

Leena Rautanen-Saari, varapuheenjohtaja

Arja Ahlsved, Ari Helminen, Jukka Iso-Herttua,

Eero Peltonen, Päivi Rajakari, Tapio Ranta

Lehden toimitustiimi Leena Rautanen-Saari,

Jaakko Ojanne, Ari Helminen

Kiitos: Raila Korsisaari, Esa-Pekka Luukkola

Klaneettiin tarkoitettua aineistoa voi toimittaa osoitteella:

Jaakko Ojanne, puh. 041-461 6886,

Et. Hesperiankatu 32 B 40, 00100 Helsinki tai

jaakko.ojanne@outlook.com

Julkaisun hinta: 15 euroa

Taitto: Nurmiprint Oy/ Ari Helminen

Painopaikka: Nurmiprint, Nurmijärvi 2024

Kansi: Pidetyt koulutaulut, Ebba Masalin, Voikukka 1903.

Koulujen opetustaulut - tärkeä osa opetusta

Koulujen opetustauluilla on ollut suuri merkitys. Tämä opetusväline vaikutti kokonaisten sukupolvien tietoihin ja taitoihin, arvoihin ja asenteisiin. Suomalaisten taiteilijoiden kuvataulut ovat myös osa taidehistoriaamme. Monille suomalaisille ne ovat olleet ensimmäinen unohtumaton taide-elämys. Kuvataulut myös opettivat tuntemaan oman maan ja kohottivat kansallisyhteisyyttä. Opetuksen ja opiskelun kannalta värikäs kuva oli aivan toista kuin oppikirjan mustavalkokuvat, jotka olivat

Matti Karppanen, Talvilintuja

Nikolai Belij, Aleksis Kiven kuolinmökki (1928)

usein pieniä ja epäselviä. Opetustaulujen kulta-aika kesti 1800-luvulta 1960-luvulle, mutta niitä voidaan käyttää vielä tänäkin päivänä.

Opetustaulut kouluissa

Asiantuntijat olivat hyväksyneet opetustaulut opetuksen pohjaksi. 1900-luvun alussa vallitsi oppimiskäsitys, jonka mukaan lapset oppivat parhaiten asioita havainnoimalla. Asioita havainnollistettiin mm. opetustauluja hyödyntämällä. Opetustaulujen käytön uskottiin keventävän liian teoreettisena pidettyä kouluopetusta. Vallalla oli myös käsitys, että koulun sisätilat tuli koristaa kuvin, sillä koulusta haluttiin miellyttävä ja kaunis paikka.

Hyvältä opetustaululta vaadittiin selkeyttä ja sitä, että taulua voitiin käyttää monissa oppiaineissa. Vaativien asiantuntijoiden raati joko hyväksyi tai hylkäsi opetustaulun. Kun koulu sai hankittua uuden taulun, ei sitä heti esitelty oppilaille. Kuva-aulun paljastus oli odotettu juhlahetki. Voi vain kuvitella sitä ihastusta ja riemua, mikä luokassa vallitsi!

Ebba Masalinin kuva (Keväällä kukkivia puita ja pensaita) vuodelta 1914

Opetustaulujen tuotanto

Taulut olivat hyvin kalliita. Alkuaikojen opetustaulut tulivat Suomeen Saksasta, Ruotsista tai Norjasta. Esimerkiksi saksalaiset Lehmanin ja Leutemanin valmistamat taulut toivat tietoa oudoista uusista kohteista, kuten kuvia Afrikasta tai saksalaisista ritarilinnosta. Suomessa alkoi vähitellen omakin tuotanto ja opetustauluja tekivät kotimaiset tunnetut taiteilijat ja kuvittajat.

Vuonna 1901 perustettiin Kansanopettajien Osakeyhtiö, joka tunnetaan nykyään nimellä Valistus. Tauluja tuotettiin myös vuonna 1910 lähtien Koulutarpeiden Keskusliikkeen kautta. Pienempiä toimijoita olivat mm. Raittiuskansan kirjapaino ja Kouluaitta Oy vuodelta 1933. Kouluaitta toimitti monia uskontoon, kansantieteeseen ja eläinmaailmaan liittyviä opetustauluja.

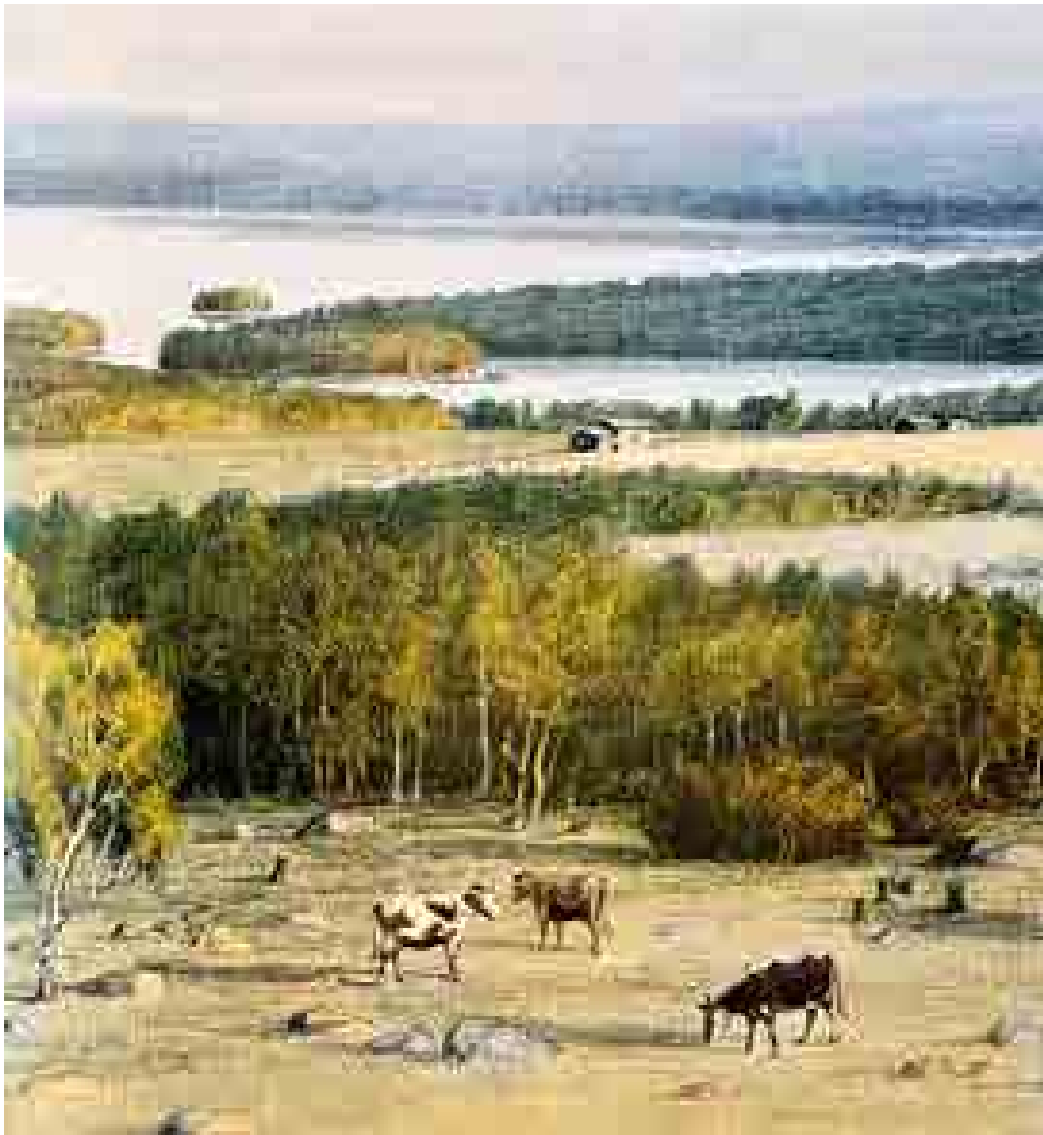
Valistuksen toimittama maantieteen opetustaulusarja oli erittäin suosittu. Maantieteen sarjaa tekivät tekivät **Kustaa Heikkilä** (1870-1917), **Vih-**

tori Ylinen (1879-1953) ja **Akseli Einola** (1894-1948). Näissä kauniissa kuvatauluissa näyttäytyy Suomen kaunis luonto ja maisemat pohjoisesta etelään.

Valistus toimitti myös 16-osaisen Suomen historiallisen kuvaston, jonka tekijänä on Aarno Kari-mo. Sen lisäksi kotimainen eläinkuvasto oli Valistuksen sarja. Suosituimmista opetustauluista on tehty eri vuosina uusintapainatuksia ja taulujen tekijät ovat vaihtuneet. Valitettavan monista tauluista puuttuu maininta niiden tekijästä.

Taiteilijat opetustaulujen kuvittajina

Monet tunnetut taiteilijat saivat lisäänsioita opetustaulujen teosta. Lisäksi moni koki olevansa Isänmaan asialla kansaa kasvattamassa. Olihan opetustaulu monelle lapselle myös lapsen ensimmäinen taide-elämys.

*Kustaa Heikkilä,
Savolainen
maisema (1903)*

Kettu ja kalastaja, Rudolf Koivu

Monet tunnettujen taiteilijoiden töiden jäljennökset päätyivät opetustauluiksi kouluihin. Osaksi syynä tähän oli kustannusosakeyhtiö Otavan aloittama Taidetta kouluihin -sarja, jonka tarkoituksena oli toimia taidekasvatuksen välineenä. Sarjan alullepanija oli **Venny Soldan-Brofeldt**. Sarjan kautta kouluihin välitettiin mm. **A. Edelfeltin, E. Järnefeltin, A. Gallen-Kallelan, L. Sparren, H. Simbergin, E. Masalinin** ja monen muun tunnetun taiteilijan töitä ja töiden jäljennöksiä. Mukana oli myös jäljennökset maailmantaiteen mestariteoksista.

Tunnettu satujen kuvittaja **Rudolf Koivu** teki satutauluja, joita hyödynnettiin äidinkielen ja kuvaamataidon opetuksessa. **Martta Wendelin** teki erittäin suosittua opetustaulun "Lasten talvi-ilot" vuonna 1929. Siitä välittyi suomalainen talvimaisema kauneimmillaan ja lasten aito ilo. Tämä oli taiteilijan yksi harvoista kuvatauluista.

Max Oker-Blomin taulu Terveysääntöjä ot-sikolla "Elon raittiin omistus, sun ja seutus on somistus" vuodelta 1914 oli taulu, joka oli ainoa pakollinen kouluille hankittava opetustaulu aina vuoteen 1960 asti.

Nurmijärvelläkin vaikuttanut eläintieteilijä ja oppikirjojen tekijä **K.E. Kivirikko** on tehnyt myös

monia opetustaulua. Hänet tunnetaan myös oppikirjasta "Luonnontieto kansakouluja varten".

Ebba Masalin (1873-1942) oli opiskellut Suomen taideyhdistyksen piirustuskoulussa ja oli ammattitaitoinen taiteilija. Tunnettavuudessa Ebba on kuitenkin jäänyt hieman vähemmälle.

Aikoinaan Jyväskylän seminaarin kasvitieteen lehtori **John Linden** laati Otavan kasvitaulusarjan, jonka Ebba Masalin toteutti. Sarja sai paljon kiitosta taiteellisesta tasostaan ja sitä tilattiin myös ulkomaisiin oppilaitoksiin. Tänä päivänä Ebba Masalinin mustapohjaiset kasvitaulut ovat haluttuja sisustuselementtejä ja keräilykohteita. Masalin on saanut tunnustusta mm. Tanskasta, sillä hänen kuvataulunsa ovat pikkutarkkoja ja taitavasti tehtyjä. Metsäkylän koulun museon opetustaulunäyttelyssä vuonna 2022 oli esillä Ebba Masalinin mustapohjaisia töitä vuodelta 1908.

Monista kouluista on opetustaulut eri syistä hävitetty. Metsäkylän koulussa on yli 200 kuvataulun kokoelma ja ne ovat turvallisesti kylän/koulun museotilassa. Koulutaulut eivät ole ainoastaan nostalgisia keräilyesineitä. Ne ovat osa kasvatuksen ja opetuksen historiaa.

Arja Ahlsved

Vihtori Ylinen, taiteilija

Kaisa Suominen kertoo isoisästään

Johannes Viktor eli Vihtori Ylinen syntyi 29.3.1879 Yläneellä Heinijoen kylässä rusttilallisen Juho Yli-Jaakkolan esikoisena. Kaikki Yli-Jaakkolan lapset laitettiin Yläneen kansakouluun isä Juhon toivomuksesta. Vihtori oli taitava käsitöissä ja karttojen piirtämisessä. Hän kävi neljä vuotta yläkansakoulua Säskylässä, jossa asui äidinkiänsä Frederika Rekolan kotitilalla. Opettaja sanoi, että Yli-Jaakkola on liian pitkä nimi – sinä olet tästä lähtien Ylinen.

Vihtori Ylinen

Juho Yli-Jaakkola tunnettiin ennakkoluulottomana miehenä, mutta kun Vihtori halusi kansakoulujen jälkeen Turun piirustuskouluun, toive pani isän miettiä. Olihan tuohon aikaan yleistä, että vanhin poika jäi pitämään kotitilaa. Kaiken lisäksi taidealaa pidettiin varsin epävarmana ammattina. Aikansa mietittyään isä kuitenkin suostui poikansa pyyntöön. Juhoa on tästä valistuneesta päätöksestä myöhemmin kiitetty.

Syksyllä 1897 Ylinen kirjoittautui Turun piirustuskouluun. Koulun johtajana oli maisemamaalauksen merkkimies **Victor Westerholm**. Hän

opetti Yliselle maisemamaalausta, joka suosii laajaa perspektiiviä ja realismia.

Vuosina 1899-1902 Ylinen oli Helsingissä Suomen Taideyhdistyksen piirustuskoulussa (Ateneum). Hän menestyi opinnoissaan ja sai apurahoja, joilla osittain rahoitti koulutustaan. Täällä oletajat huomasivat Ylisen synnynnäisen muototajun.

Vuonna 1902 Vihtori Ylinen teki opintomatkan Karjalaan ja toisen 1903, jolloin hän piti näyttelyn Sortavalassa. 1903-1904 talvikausi kului Pariisissa Academie Julien -taidekoulussa.

Ylinen kohtasi 1899 taideopiskelijan **Saima Tigerstedtin**. Hän oli ruotsalaista syntyperää oleva aatelin. Pari kihlautui marraskuussa 1904. Avioliiton he solmivat 31. lokakuuta 1905. Häämatka tehtiin Pariisiin, jossa he opiskelivat ja työskentelivät 1905-1906. Rakastuneena aviomiehenä Ylinen käytti töissään hänelle epätavallisen hempeitä värejä.

Perheen elämää

Ateljeehuvi Hauenkuono valmistui 1908 Eljärven rantaan Yläneelle. Perheeseen syntyi kaksi lasta – **Eila** 1911 ja **Klaus** 1912. Talvet 1921 Yliset asuivat Raumalla lasten koulunkäynnin vuoksi. Rauman aika oli Vihtori Ylisen tuotteliainta kautta. Maisemamaalauksen lisäksi Ylinen oli taitava muotokuvataiteilija. Ylinen oli tuohon aikaan harvinainen taiteilija:

Vihtori Ylinen vuonna 1903

hän pystyi elättämään perheensä taideteella, vaikka kyllä joskus oli tiukkojakin aikoja. Lisäansioita antoi lähes 600 omenapuuta käsittävä puutarha. Lisäksi hän maalasi Valistuksen opetustauluja sarjan *Maantieteellisiä kuvia* no 11-21 ja 23-29. Alttaritauluja Ylinen maalasi Vampulan, Mynämäen, Paattisten, Panelian ja Tarvasjoen kirkkoihin.

Koko perhe oli musikaalista. Vihtori oli myös erittäin taitava viulisti. Vihtori Ylinen kuoli 11.5.1953.

Vihtori Ylinen. Valokuvaamo Foto, Helsinki

Nuori taideopiskelija Saima Tigerstedt vuonna 1902 Ate-neumissa

Kaisa Suominen: koulut ovat kylien sydämiä

Kouluista

Olin Loimaalla tarkkailuluokan opettaja. Tehtävä oli tosi vaativa. Myöhemmin Karviassa olin kiertävä englannin opettaja.

Sitten 1978 Pirjo Heilimo soitti koulutoimistosta Nurmijärveltä, että olin saanut paikan Nurmijärven Nukarin koululta.

Muutimme perheinemme koulun tiloihin. Nukarilla oli turvallista ja hienoa elää ja opettaa. Yksi ihana muistoni on meidän 6-luokkalaiset. Kun he siirtyivät yläasteelle, he saivat vapaatunnin, kun käsitelimme sijamuotoja. He kun osasivat ne vettä valaen (kiitos Irma Mattilan, joka opetti minulle lorun; nomina, akkusa, akkusan, genen, essina, partia, translaksi jne.). Nukarin koululta pääsin rehtorina eläkkeelle vuonna 2006.

Mieheni Spiken kanssa on hyvä elää.

Politiikasta

Nurmijärven valtuustossa olin neljä kautta eli 24 vuotta. Hienoa aikaa oli sekin. Eniten jäi mieleen, kun olin niin pahoillani, että valtuusto päätti lakkauttaa pieniä kouluja. Olin täysin eri mieltä.

Koulut ovat kylien sydämiä!

Isoisä Vihtori Ylisestä

Muistan, että hän oli äärettömän ahkera ja muun muassa taitava viulunsoittaja. Eräs muisto tulee vahvasti mieleeni: Pappa Vihtori olisi halunnut maalata minusta kuvan kolme-

vuotiaana, mutta en malttanut olla hetkeäkään paikallani, joten kuvaa ei tullut – äitini kertoi tämän minulle myöhemmin. Pappa Vihtori kuoli, kun oli seitsemänvuotias. Poismeno oli minulle suuri suru. Vaimonsa Saima Tigerstedt eli 99,5 vuotiaaksi!!!

Nykyään

Asumme Nurmijärven kirkonkylällä ja kesät nautimme Yläneellä Hauenkuonon (Pappa Vihtorin ateljeehuvila) naapurissa. Hienoa siellä oli etenkin silloin, kun kaikki lapset ovat siellä, eli Mia, Joni ja Sami, sekä miniät Stefi ja Titta. Juhannuksena tulevat melkein aina lapsenlapsemme Weera, Pihla ja Pyry Yläneen paradiisoon.

Kaisa Suominen

Elokuvien parista Numlahden kartanoon

Hjalmar Viktor Pohjanheimo (vuoteen 1888 Sikanen ja vuoteen 1907 Saarinen) s. 1867 Jyväskylä k. 1936 Helsingin mlk. Pso Elina os. Lindfors s. 1864 Kokemäki k. 1931 Helsinki.

Hjalmar Pohjanheimo aloitti uransa osaavana ja säästeliäänä sahamestarina toimien koko Suomen alueella. Hän pikarikastui puutavarakaupoilla ja ammattimaisena sahamestarina kartuttaen melkoisen omaisuuden itselleen.

Pohjanheimo kiinnostui uudesta media-alasta. Vuonna 1910 hän vaihtoi toimialaa ja siirtyi elokuva-alalle, sekä muutti asumaan Helsinkiin.

Pohjanheimo hankki itselleen Lyyra-nimisen elokuvateatterien ketjun. Lyyra-teattereita oli Helsingissä, Viipurissa, Tampereella, Turussa, Kuopiossa, sekä Porissa.

Pohjanheimo omisti myös Lyra-Filmi nimisen elokuvien tuotantoyhtiön ja elokuva-laboratorion. Hän tuotti ensimmäisen Suomalaisen uutiskatsauksen Lyran Viikkolehden nimellä vuonna 1914.

Kirjoittaja Esa-Pekka Luukkola

Elokuvateatteri Lyran ilmoitus.

Pohjanheimo toi maahan, vuokrasi ja levitti ulkomaalaisia elokuvia. Oman elokuvan valmistustuotannon Lyra-Filmi aloitti vuonna 1911 valmistaen ensin lyhytelokuvia.

Näytelmäelokuvien valmistus alkoi vuonna 1913. Elokuvien tuotannosta vastasi teatterinjohtaja ja näyttelijä Kaarle Halme ent. Sundgren s. 1864 Hämeenkyrö k. 1946 Helsinki.

Lyra-Filmi osti vuonna 1911 kuvatun Sylvi-elokuvan oikeudet 4 500 markalla. Elokuvan ensi-ilta pidettiin Viipurin Lyra-teatterissa 24.02.1913.

Elokuva sai valtaisan suosion koko maassa.

Filmitehdas Lyra valmisti vuosina 1913-1915 14 näytelmäelokuvaa. Ensimmäisen maailmansodan aiheuttaman tauon jälkeen vuosina 1920-1921 valmistui vielä 3 elokuvaa, jotka Pohjanheimo ohjasi itse.

*Hjalmar
Pohjanheimo.*

Elokuvanäytösten aikana Erottajan Lyra-teatterissa soitti Lyran Valio-orkesteri kapellimestari Martti Nisosen s. 1891 Pori k. 1946 Michigan Yhdysvallat. Lyra-Filmin pääkonttori oli myöskin Helsingin Erottajalla.

Pohjanheimoilla oli neljä poikaa, jotka olivat taiteellisesti osaavia lahjakkuuksia. Pojat näyttelivät, käsikirjoittivat, tuottivat ja ohjasivat kaikki Lyra-Filmin viihteelliset lyhytelokuvat vuosina 1913-1914.

Pojat olivat:

Adolf s. 1888 Pori k. 1958 Vaasa.

Hilarius s. 1892 Pori k. 1932 Nurmijärvi (Muutti Tampereelta Nurmijärvelle vuonna 1928. Hänet on haudattu Nurmijärvelle).

Asser s. 1893 Pori k. 1937 Karkku.

Birger s. 1895 Pori k. 1936 Helsingin mlk (Hänet löydettiin erään talon pihalta sydänkohtaukseen kuolleen Tapanilassa).

Hjalmar Pohjanheimo omisti Mikkelin mlk:ssa sijaitsevan Kyyhkylän kartanon, jonka hän myi pois vuonna 1921.

Seuraavana vuonna 1922 Pohjanheimo myi elokuvateatterinsa ja tuotantoyhtiönsä uusille yrittäjille ja siirtyi kokonaan pois elokuva-alalta.

Samana vuonna Pohjanheimo osti Nurmijärveltä Numlahden kartanon ja siirtyi kartanoherraksi. Kartanoherruudesta hän ei pystynyt kauaa nauttimaan.

1930-luvun lama vei koko Hjalmar Pohjanheimon omaisuuden ja Numlahden kartano siirtyi Nurmijärven Säästöpankin omistukseen vuonna 1930.

Kaikki Lyyra-Filmin 17 elokuvaa ovat joko kadonneet tai tuhoutuneet. Elokuvat tuhoutuivat vähitellen mm. Adolfin ja Hilariuksen lasten tulitikkuleikeissä 1930-luvun alkuvuosina.

Hjalmar ja Elina Pohjanheimon perheestä kuolivat kuuden vuoden sisällä vuosina 1931-1937 isä, äiti ja kolme poikaa. Jäljelle jäi ainoastaan Adolf, joka oli vanhin pojista. Myöhemmin hän oli taksiautoilijana Vaasassa.

Hjalmar Pohjanheimo eli viimeiset vuotensa Helsingin Tapanilassa, jossa hän oli halkokauppiaina. Hän kuoli varattomana ja hänet haudattiin kunnan kustannuksella.

Esa-Pekka
Luukkola

Ilvesvuori – Nurmijärven työpaikkakeskittymä

Nurmijärven kunta on kasvanut ja suorastaan kukoistanut. Paitsi, että kuntaan muuttaa ihmisiä, siirtyy tänne myös yritystoimintaa. Tohtisi-ko sanoa, että paikkakunnalla on vallinnut pitkään voimakas yrittäjyyden henki. Vastaavasti kunnassa on pitkä historia erilaisen teollisuudenkin kotipaikkana.

Ilvesvuori Nurmijärven kirkonkylän kupeessa on herättänyt muutoutumisestaan saakka huomiota. Se on laaja ja vilkkaasti täyttynyt työpaikka-alue, jota ei voi olla havaitsematta.

Koska kotiseututoiminnan tehtävä on laaja ja avara, on paikallaan esittää Nurmijärven

elinkeinoasiamies Marko Järvenpäälle kysymyksiä kunnan tältäkin alueelta.

Kysymykset: Jaakko Ojanne

**Vastaukset: Marko Järvenpää,
Nurmijärven elinkeinoasiamies**

Kerrotko työpaikka-alue Ilvesvuoren lyhyen historian? Miksi alue valikoitui juuri sinne ja paljonko vielä mahtuu?

Alue on aikoinaan valikoitunut sijaintinsa mukaan. Moottoritien varsi ja olemassa olleet liittymät Kirkonkylän kohdalla ovat tehneet alu-

Ilvesvuori on ollut alati jatkuvaa rakennustyömaata.

eesta parhaan mahdollisen vaihtoehdon yritys-toiminnalle. Keskon myötä Ilvesvuori eteläinen, Ilvesvuori pohjoinen sekä niiden välissä sijaitseva Kuusimäen vanhempi yritysalue ovat lähes täynnä. Eteläiselle puoliskolle tehtiin juuri kaavamuutos, jolla saatiin hiukan lisää yritys-toiminnalle soveltuvaa maata. Vapaita tontteja on kolme jäljellä.

Mihin suuntaan Ilvesvuoren työpaikka-alue voisi laajentua, jos niin pitäisi tapahtua?

Alue rajautuu muun muassa moottoritiehen ja vanhaan kolmostiehen melko kapealle kais-taleelle. Suoraa jatkoa sille ei enää liene tulos-sa, sillä esimerkiksi etelässä alueen tuntumas-sa on suojeltu kohde. Moottoritie on kuitenkin tekijä, joka yrityksiä vetää, joten kilpailukyis-ten yritysten sijoittumisvaihtoehtojen tulisi sijai-ta sen lähellä.

Kuinka Ilvevuorta ja Nurmijärveä markkinoi-daan yrityselämälle?

Alue on käytännössä täynnä, joten lisätulijoi-ta sinne ei kovin aktiivisesti etsitä. Kysyntää on talouden nykytilasta huolimatta hyvin, ja poten-tiaalisia asiakkuuksia harvoille tyhjille tonteille on prosessissa.

Mikä on juuri Nurmijärven vetovoima tulla yritystoiminnan kanssa kuntaan?

Sijainti on Nurmijärven ykkösvetovoimate-kijä. Ollaan kuitenkin Suomen pääsuonen eli Helsinki-Tamperemoottoritien varrella ja pää-kaupunkiseudun välittömässä läheisyydessä. Täältä on lyhyt matka lentokentälle, satamiin ja Helsingin keskustaan. Lisäksi kunta on pysty-nyt joustavasti ja nopeasti luomaan kaavoituk-sella ja muilla keinoilla räätälöityjä ratkaisuja niiden tarvisijoille.

Miltä Nurmijärven elinvoimaisuus ja houkut-tavuus yritysten kannalta näyttää Sinun sil-missäsi?

Työssäni vedän kunnan elinvoimapaalvelut yksikköä, johon kuuluvat elinkeinopalvelujen ohella työllisyyspalvelut ja maaseutupalvelut. Tällä hetkellä työllisyyspalvelut työllistävät yli-voimaisesti eniten. Tästä kiitos valtion käyn-

Ilmakuva osoittaa, miten laajakin alue on täytty-nyt yrityksistä.

nistämän TE-uudistuksen, jolla valtion aihee-seen kuuluvat tehtävät siirretään kuntien vas-tuulle 1.1.2025 alkaen. Vaikka kunnalla onkin tällä hetkellä väliaikaisesti elinkeinopalveluis-sa normaalia vähemmän resurssia, on kuntaan kuitenkin onnistuttu saamaan yrityshankkeita, jotka synnyttävät todella paljon uusia työpaik-koja. Myös kunnan Keski-Uudenmaan Kehittä-miskeskus Oy:n kautta tarjoamat yritysneuvon-tapalvelut ovat jatkuneet poikkeuksellisen laa-dukkaina. Niiden tuloksena esimerkiksi viime vuonna kuntaan perustettiin ennätysmäärä uu-sia yrityksiä.

Matti Vanhanen – valtioneuvos, rakentaja ja kulttuurin vaalija

On sanonta, että *"monena mies eläessään"*. Matti Vanhaseen sanonta sopii varsin hyvin. Keväällä 2024 valtioneuvoksen arvon saanut Vanhanen on elämänsä aikana tehnyt paljon – eikä ainoastaan poliittisella saralla ja ainoastaan kirjoituspöydän ääressä. Kun mieheltä kysyy hänen tehtävistään ja töistään nyt, niin kasvoille tulee pohdiskeleva ilme.

"Kun mietin vähän, niin juuri tulen Kansallisgallerian kokouksesta. Vuonna 2023 minusta tuli sen hallituksen puheenjohtaja. Olen Nurmijärven kunnanvaltuutettu, Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen valtuuston jäsen, Keskustan Lepsämän osaston puheenjohtaja ja Urho Kekkosen arkiston säätiön hallituksen jäsen. Tätä valtioneuvoksen arvonimeä oikeastaan vasta totuttelen käyttämään."

Arvonimi ei sinänsä ole tehtävä, vaan arvostuksen osoitus ja kunnian teko mittavasta työurasta isänmaan palveluksessa. Nimikettä on myönnetty harvakseltaan ja valtioneuvoksen arvon saaneita onkin ollut itsenäisyyden aikana vain yhdeksän. Yhdeksännen valtioneuvoksen elämän uralta on on kuitenkin vielä runsaaminkin mainittavaa.

Matti Vanhanen syntyi 4. marraskuuta 1955 Jyväskylässä, mutta varsinaisesti lapsuutensa ja kouluikänsä hän vietti Nurmijärven kupeessa, Espoon Lahnuksessa. Opiskelu ja nuorisopolitiikka kulkivat rinnan ja Matti valmistui aikanaan valtiotieteiden maisteriksi perehtyen hallinnon kysymyksiin. Nuori mies muutti 1984 Nurmijärven puolelle nuorikkonsa kanssa ja rakensi Lintumetsään kotitalon, missä perhe sitten kasvoi, syntyivät lapset Annastiina ja Juhana.

"Sitten piti etsiä töitäkin ja sellainen löytyi Klaukkalasta. Työpaikka oli lehti nimeltään Kehäsanomat. Lehti etsi toimittajaa ja pääsin sinne töihin, ensin toimittajaksi ja pian päätoimittajaksi. Siellä olinkin kuusi vuotta, kunnes minut valittiin kansanedustajaksi 1991 vaaleissa."

Ehdokaskuva Espoon kaupunginvaltuustoon

Retkeltä 1980-luvun alussa

*Muurarina
vanhempien
kesämökkityö-
maalla*

Kansanedustajan työ alkoi 1991 aina vuoteen 2010, jolloin Matti toimi Perheyritysten liiton toimitusjohtajana aina vuoteen 2014. Seuraavana vuonna 2015 oli edessä paluu eduskuntaan, mistä hän jäi uudelleen pois 2023. Pääministerinäkin tuli toimittua 2003-2010. Kaikenkaikkiaan tuoreen valtioneuvoksen CV on pitkä ja värikäs, monipolvinen ja kiinnostava, voisi sanoa kappale suomalaisen politiikan lähihistoriaa. Oma lukunsa ovat miehen kirjoittamat kirjat ja lukuisat artikkelit. Yhteiskunnallisen rakennustyön lisäksi Vanhasella on ollut osaamista rakentaa myös käytännön tasolla.

"Kun olin rakentanut sen Lintumetsän talon, niin siellä asuimme perheen kanssa kymmenkunta vuotta, kunnes 1994 rakensin toisen talon Lepsämän Katajamäkeen. Siellä meni 15

vuotta ja 2010-luvun alussa oli edessä muutto Kuonomäentien varteen. Siellä asuinkin taas kymmenkunta vuotta."

Kuonomäentien talo oli eräänlainen poikkeama, sillä se ostettiin valmiina. Syy oli kuitenkin pohjimmiltaan halu rakentaa. Oli katto päällä, mutta aikaa etsiä sopivaa ja mieluista tonttia, jolle pistää jälleen uusi rakennustyömaa pystyyn.

Ja löytyihän se sopiva tonttikin. Kössinkujalla alkoi elämän kolmas oman talon rakennusprojekti. Emätilasta lohkaistu kiinteistö sai nimekseen Sintola.

"Kiinteistön nimi juontuu saman nimisestä kylästä luovutetun Karjalan puolelta. Sintola sijaitsi Vuoksenrannan kylässä, joka oli aikanaan isäni kotikylä. Nyt talo on rakennettu niin, et-

2015 eduskuntaan paluun tehnyt kansanedustaja

tä kaikki on yhdessä kerroksessa, mutta tontti on iso. Kun ikää kuitenkin karttuu ja askel lyhenee, niin talossa ei ole liikaa portaita, mutta laaja tontti pakottaa kuitenkin hyötyliikuntaan.”

Jos suomalaisen miehen perimmäinen vaimo ajaa rakentamaan taloa, niin Matti Vanhanen on niitä rakentanut jo kolme – omaan käyttöön. Työkalut eivät ole kuitenkaan olleet miehen kourissa vain kotitalojen työmailla.

”Lapsuuden aikaista kotitaloamme laajennettiin kahteen otteeseen, joten rakennustöissä sai olla apuna ja oppipoikana jo varhain. Lisäksi perheemme rakensi kesämökin aivan tiettemmin taipaleiden taakse. Rakennusoppia on tullut siis aivan kodin perintönä. Sittemmin olin opiskeluaikoinani aina rakennuksilla kesätyöissä. Näin tuli ihan käytännön kautta koko ajan opittua lisää.”

Sopinee kaiken tämän perusteella sitten sanoa, että Matti Vanhanen on aivan käytännön tasolla ollut rakentamassa Nurmijärveä. Rakennetut talot ovat tuoneet oman lisänsä kun-

nan rakennuskantaan ja ovat edelleen perheiden koteja.

Kansallisgallerian hallituksen puheenjohtajana hän tarkkailee suomalaista yhteiskuntaa ja elämää nykyään kulttuurin ja henkisen luovuuden näkökulmasta enemmän kuin päivän politiikan. Vai voiko niitä sittenkään näin kokonaan erottaa? Onhan kulttuurille annettavien resurssien määrä loppujenlopuksi poliittisten päätösten varassa.

”Ihmisen pitää voida viihtyä elämässään. Kysymyksessä on suuri kokonaisuus, eikä esimerkiksi hyvinvointia pidä koskaan rajata vain terveyteen ja sairauksien hoitamiseen. Hyvinvointiin kuuluu toimiva yhteiskunta ja ihmisen lähiympäristö kaikkine vaikutteineen ja virikkeineen. Toiminnallinen kokonaisuus tukee ja ylläpitää siis hyvinvointia.”

Valtioneuvos Vanhasen johtama Kansallisgalleria vaalii ja ylläpitää suomalaista kansallista identiteettiä, taiteen monikerroksista muistia ja sitä henkistä perintöä, jolle osaltaan hen-

kisesti aktiivinen hyvinvointimme pohjautuu. Onkin paikallaan pysähtyä miettimään, olisiko Suomi aikanaan itsenäistynyt ja saanut valtiojärjestyksensä toimimaan ilman vankkaa tieteid ja taiteiden omaleimaista kirjoo? Ilman tuon aikaista kansallista ja taiteellista ilmaisuvoimaa olisi kansakunnan kohtalo saattanut olla kovin toisenlainen.

”Pitää kuitenkin aina muistaa, miten vahvasti juuri tuo kansallinen kulttuurielämä oli saanut vaikutteita kansainvälisestä taiteesta ja kulttuurista. Taiteilijammehan olivat ammentaneet valtavasti vaikutteita ympäri Eurooppaa.”

Suomi on siis perusvireeltään ollut alunpitäenkin perin kansainvälinen.

Nostalgiaa menneiltä vuosilta

Keskustelutuokio Matti Vanhasen kanssa nostaa kirjoittajankin mieleen hiukan nostalgiaa menneiltä vuosilta, jolloin olimme molemmat toimittajakollegoja. Työskennellessäni vuosina 1988 – 1991 Nurmijärvellä toimineessa paikallisradio Radio Kolmessa olimme tavallaan saman konsernin leivissä. Nurmijärven Sanomat omisti siivun radiota ja sama sanomalehden omistaja omisti Kehäsanomat, jossa Matti Vanhanen oli päätoimittajana.

Tällainen sidos johdatti siihen, että kirjoitin omiin ohjelmiini liittyviä artikkeleita ja pakinoita kumpaankin lehteen. Lehdethän ilmestyivät radion kuuluvuusalueella. Etäisenä suunnitelmana kajasteli ajatus yhteisestä mediatalosta, jonka oli määrä tulla nykyisen Myllykukon paikalle.

Yhteistyö muotoutui koko ajan tiiviimmäksi ja radiossa alkoi viikottainen paikallislehtikatsaus, jossa studiovieraakseni tuli säännöllisesti päätoimittaja Vanhanen. Tätä tietä opimme tuntemaan.

Sittemmin polkumme erosivat luontaista tietä. Matti Vanhanen valittiin lopulta eduskuntaan ja poliittinen työ laajeni sillä saralla. Suomi joutui lamaan ja talous mullistui. Kehäsanomat lopetti ilmestymisensä ja Radio Kolme sinnitteli kuilun partaalla. Itsekin siirryin etsimään uusia leipäpuita.

Erilaisten vaiheiden jälkeen voi perustellusti sanoa, että meille on käynyt tahoillamme oikein hyvin.

Pääministeri Lepsämässä

Vaikka tapaamisemme ovat olleet kovin satunnaisia, useimmiten eduskuntatalon liepeillä tapahtuneita kadulla kohtaamisia, on aina ollut joku hauska sana sanottavana. Toki oma paikallislehtiurani Nurmijärvellä säilytti yhteyden myös kunnanvaltuutettu Vanhaseen. Nyt tehtiin sitten taas yhteistä juttua kotiseutulehteen. Näin ne yhteydet ja tuttavuudet vain säilyvät, vaikka vuosia kertyy. Matti on rakentanut itselleen vielä kolmannen talon, jossa on hyvä varttua vanhaksi. Ja minä puolestani muistelen menneitä aikoja ja asettelen niitä nostalgisesti luettavaan kuosiin, jotta voisin unohtaa tulevani vanhaksi. Näin se elämä meitä kuljettaa. Kuinkin menee lahjojensa mukaisesti. Toiset rakentavat taloja ja itse naputtelen kokoon sahapukin – ja sekin keinuu. Vaan on se aina hupaisaa katsella omien kättensä työtä.

Jaakko Ojanne

Uudessa kodissa Metsäkylässä v. 1992. Esikoistyttäreemme Saanian kanssa. Kuva: Kotiarkistot.

Hektisestä Helsingistä lempeään Metsäkylään – Sini Sovijärven muistojen albumista

Teksti: Sini Sovijärvi

Vuoden 1991 viimeisenä päivänä muuttoautomme juuttui lumiseen mäkeen uuden kodin pihassa Nurmijärven Metsäkylässä. Pian oli paikalliseen tapaan naapuri jo auttamassa ja kaikki järjestyi. Pitkäaikainen unelma kodista omassa talossa maaseudulla, lähellä Helsingin työpaikkoja, oli toteutumassa.

Nurmijärvi tuntui eksoottiselta asua, varsinkin minusta, joka olin syntynyt ja elänyt Helsingissä. Puolisoni Seppo Suhonen oli kotoisin Rovaniemeltä mutta Helsinkiin jo nuorena opiskelemaan muuttanut. Perheeseemme oli puoli vuotta aiemmin syntynyt ensimmäinen tyttövauvamme Saania – meillä oli myös kaksi koiraneitoa Bianca ja Nera. Tuntui oikealta hakeutua seudulle, joka tarjoaisi terveen ympäristön lapsille ja lemmikeille. Vieressä oli pieni, perin-

FM Sini Sovijärvi

- toimittaja, konferenssitulkki
- ura Ylessä opetus-, kulttuuri- ja tiedeohjelmissa 1986–2019, eläkkeellä
- Ranskan kunnialegioonan ritari 12015
- asunut Nurmijärven Metsäkylässä v:sta 1992

teikäs kyläkoulu, se oli yksi ratkaisevista teki-
jöistä muuttomme pois Helsingistä. Lähimet-
sät avautuivat loputtomina. Läsnä oli henkinen
rauha epäsäännöllistä, luovaa työtä tekeville
vanhemmille.

Pieni Saania-tytär juhli 1-vuotispäiväänsä Metsäkylän pihassa kesällä 1992. Kuva: Sini Sovijärvi.

Elettiin hurjimpia ruuhkavuosia. Mieheni opetti Helsingin Pop & Jazz -konservatoriossa ja teki keikkoja Suomen huippubändien kanssa. Minä työstin Ylessä kieli- ja kulttuuriohjelmiä sekä televisioon että radioon, verkkoa ei

vielä ollut. Lisäksi työskentelin konferenssitulkina, tein käännöksiä ja sanakirjatöitä. Silja-tytär syntyi v. 1994. Tytöt kävivät Metsäkylän koulun. Opettajat Arja Ahlsved ja Sirpa Rantala ovat edelleen naapureitamme.

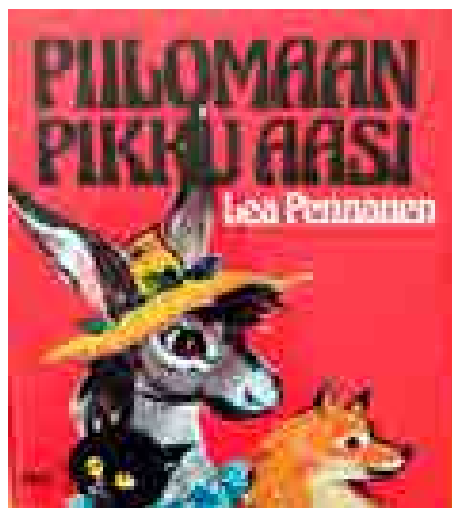
Vuosien mittaan remontoimme viehättävästä "mummonmökistä" näköisemme unelmakodin, jossa on ollut inspiroivaa ja paratiisimaista elää. En vielä kukaan osaa pitää itsestään selvytensä tätä huikean kaunista maaseutumaisemaa, joka Nurmijärven kodistamme avautuu. Minulle se on onnellista ylläilyä. Vaikka puolison kanssa tiet myöhemmin erkaantuivat ja elämän kuviot kummankin kohdalla järjestäytyivät uudella tavalla, olen yhä onnellinen samasta kodista ja ympäristöstä, jossa nyt elän puolisoni Kalle Ranta-ahon ja lemmikkien kanssa.

Äitini värikäs taiteilijasuku

Minulle, kirjallisuuden ahmijalle, isoisoäitini **Ain'Elisabet Pennanen** (1881–1945) traaginen rakkausromaani *Kaksi raukkaa* on rakas teos. Se kertoo todellisuuteen perustuvan ta-

Ensimmäinen vappu Metsäkylässä v. 1992. Vas. Seppo-isä, Saania-tytär ja äitini Lea Pennanen. Lemmikit Bianca ja Nera nauttivat uudesta ympäristöstä.

Äitini kanssa lapsuudenkodissani Helsingin Maunulassa 1960-luvun alussa. Lempileluni Pikkuaasi lihhi on minulla vieläkin. Sen kanssa syntyi loputtomia leikkejä ja lopulta äitini kirja Piilomaan pikku aasi (1968).

rinan Ain’Elisabetin ja runoilija Juhani Siljon paheksutusta rakkaussuhteesta. Kirjoitin siitä tunteikkaan koulunaineen lukiossa. Äidinkieli oli lempiaineitani, muiden kielten lisäksi.

Äitini, kirjailija FM **Lea Pennanen** (1929 – 2019) oli Pennasten kirjailija- ja teatterisukua. Hänen isänsä, rovasti ja grafologian tutkija **Leo Pennanen** (1904–1991) oli kirjailija **Eila Pennasen** (1916–1994) isovelji. Perhe asui Tampereella. Kun hiljattain luin uudelleen – aikuisen perusteellisesti – Eila-isotätini **Tampere-trilogian**, aloin ymmärtää Suomen kohti kansalais-sotaa kulkevaa historiavaihetta uudella tavalla, romaanien sukutarinan kautta. Henkilöiden puheenparressakin oli paljon tuttua, kuin olisin kuunnellut lapsuuteni tamperelaiskeskusteluja suorana lähetyksenä.

Isoäitini **Irja Pennanen os. Airio** (1904 – 1999) oli vaatimattoman keskiluokkaises-ta tamperelaiskodista, jossa aidosti arvostettiin kulttuuria. Hänen Ida-äitinsä (os. Pahlman) suku linkittyi **Laukon kartanon** kaukaisessa historiassa **Diekn**-aatelissukuun. Irjan pikkuveli **Pentti Airio** oli perheen uhri isänmaalle, hän kaatui sodassa 27-vuotiaana. Pentiltä, vierais-ta kielistä kiinnostuneelta, minulle kulkeutui perinnöksi vanha ranskan kielioppi. Irja-isoäitini kävi Jyväskylän opettajaseminaarin. Hän painotti minulle, pikkutyttölle, kuinka tärkeää naisen oli saada ”oma virka”. Hän toivoi aina, että naispappeus toteutuisi Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Näin onneksi tapahtui

vielä hänen elinaikanaan v. 1988. Saania-tyttöremme kastoi naispastori, v. 1991 Helsingissä, Pasilan kappelissa. Irja-isoäitini oli perhepiiris-sä jo antanut itselleen tittelin ”suurmummu”. Hänen toinen haaveensa, nähdä uuden vuosi-tuhannen aamu, ei ehtinyt toteutua.

Lapsuuteni kesät vietin aina Nokian Tottijär-vellä isovanhempieni koko lähisuvulle rakkaal-la **Haapalehto**-huvilalla Pyhäjärven rannalla. Kuljin innokkaasti mukana Leo-isoisän työmat-koilla. Hän vihki häissä ja siunasi hautajaisissa eri puolilla Suomea. Rovasti Pennanen tunnet-tiin karismaattisena puhujana. Sitä hän todel-la oli viisaassa, verbaalisessa tyyliissään. Mi-nulle isoisä edusti oikeaa kirkonmiestä, syvälli-sesti ajattelevaa teologiaa. Hänen kauttaan näin myös konkreettisesti, mitä sielunhoito seura-kunnassa merkitsi. Ihmiset tulivat hakemaan apua aina kun tarvitsivat, myös kesäasunnol-le. Isosisällä ei ollut vapaapäiviä, sillä hän teki myös grafologisia analyyseja.

Reissuilla poikkesimme katsomaan nähtä-vyyksiä, kuten vasta rakennettua, radikaalia **Lakeuden ristiä** (Alvar Aalto, 1960) Seinäjoel-la. Nyt samaisessa Seinäjoen Aalto-komplek-sissa, hulppeassa pääkirjastossa, sijaitsee las-ten oma kirja- ja lukuosasto **Piilomaa**, joka on nimetty äitini seikkailutarinan **Piilomaan pikku aasi** (Otava, 1968) mukaan. Siitä nähtiin kuo-piolaisen **Satuaarre**-teatterin dramatisointi sa-maisen kirjaston tiloissa v. 2022. Äiti oli kirjaili-ja, mutta myös Ylen radion lastenohjelmien pit-

Isäni Sampo Sovijärvi juonsi radio- ja tv-ohjelmia ja yleisötilaisuuksia. Pääsin ilokseni hänen mukaansa esim. muotinäytöksiin. Kuva: Kotiarkistot.

Promootio Helsingin yliopistossa v. 1977, jossa tuolloin opiskelin. Olin juhlavieraana isäni kanssa yleisössä. Promoottorina toimi tuolloin isän isovelji, setäni Antti Sovijärvi. Kuva: Kotiarkistot.

käaikainen päällikkö ja toimittaja (1957–1992) ja kirjoitti uransa aikana kirjojen lisäksi uutta äänimaailmaa ja -kerrontaa huokuvia lastenkuunnelmia.

Isäni persoona – musiikkia ja historiaa

Isäni, kuoronjohtaja FM **Sampo Sovijärvi** (1920–1991) teki 1950–1980-luvuilla musiikki-ohjelmia Yleen, tunnetuimpina radiossa suorana lähetetyt yhteislaulutilaisuudet Soutustadionilta sekä *Sävelkimara*-ohjelmat. Hän toimi **Ylioppilaslaulajissa** ja **Laulumiehissä**. Soitimme yhdessä pianoa nelikätisesti. Piano vei minut opiskelemaan myös Sibelius-Akatemian nuoriso-osastolle. Erityisesti isältäni sain kipinän myös historiaan, joka oli ollut hänen pääaineensa Helsingin yliopistossa. Isän isovelji, setäni **Antti Sovijärvi** (1912–1995) oli Helsingin yliopiston fonetiikan professori ja toi Suomeen kielistudiot. Lisäksi hän oli arvostettu suomalais-ugrilaisten kielten tutkija. Antti-sedälläni ja minulla riitti ajatuksenvaihtoa kieliasioista.

Kunnianhimoimen mummini, isänäiti **Lempi Sovijärvi** (os. Koskinen 1884–1957) suoritti hankin Jyväskylän opettajaseminaarin. Se oli aikakauden naisten lähes ainoa tie itsenäiseen ammattiin. Hän toimi opettajana ja ohessa aktiivisesti yhdistyksissä. Lempi oli äitinsä (**Charlotte Lagus**) puolelta aatellinen. Tätä ukkini, vakuutustarkastaja **Emil Sovijärven** (1883–1969) oli vaikea niellä. Hän oli tuhtia talonpoikaissukua Jämsästä ja Korpilahdelta, mitä ei suinkaan ollut syytä hävetä. Innokkaana urheilumiehenä hän oli mukana organisoimassa Helsingin luistelukilpailuja Kaisaniemen jäällä Pitkäsillan kupeessa jo 1920-luvulla. Mummi piti tapahtumissa pientä kahvilaa.

Ohjelmatyössä jo lapsena

Pitkäaikainen työnantajani Yle oli minulle kuin toinen koti lapsesta saakka. Esiinnyin lastenohjelmissa vuosikaudet jo pienestä pitäen. Se oli luovaa ja nyt ajateltuna varsin hyödyllistä koulutusta tulevaisuuteen. Lapsiesiintyivät olivat jännittäviä persoonia. Minua vanhempia poikia olivat esim. **Seppo Hovi** ja **Jussi Tapola**, joista

Lastenohjelmien päällikkö Lea Pennanen Ylessä v. 1958. Kuva: Kotiarkistot.

Lasten Radion esiintyjä ja kuuntelija Pörri eli Sini 1950-luvun lopulta. Kuva: Kotiarkistot.

tuli tunnettuja musiikin ammattilaisia. Mukana olivat myös tulevat näyttelijät **Terhi Panula** ja **Matti Pellonpää**. Esiinnyimme ajan huomattavien ammattinäyttelijöiden kanssa (Elina Salo, Pentti Siimes, Marja Korhonen, Keijo Komppa, Eija Hiltunen, ym.). Samaiset näyttelijät myös kouluttivat meitä. Nauhoitusten jälkeen jäin usein äidin ”montteeraus-” eli editointitöihin pitkiksi illoiksi. Ohjelma piti äänitarkkailijan kanssa leikata valmiiksi joskus yötä myöten. Muistan nukkuneeni kodikkaasti studioiden sohvilla ennen kotinlähtöä. Se oli normaalia.

Vanhempieni erottua, onneksi sopuisasti, kaunis äitini seurusteli komean viihdetaitelijan **Jukka Virtasen** kanssa. Artisteja oli kotini ystäväpiirissä paljon ja muistan lapsuudestani aikoja, jolloin Ylen viihdekäsikirjoittajat työstivät olohuoneessamme sketsejä ja harjoittelivat niitä ahkerasti. **Toini ja Aapeli Vuoristo, Pirjo ja Ville Viksten** sekä **Sauvo (Saukki) ja Kirsti Puhtila** olivat vakiovieraita. Monet ajan muutkin tunnetut näyttelijät ja muusikot tulivat tutuiksi, kuten **Marjatta ja Martti Pokela**. Törmäsin Jukka Virtaseen vuosien jälkeen uudelleen Ylessä. Hän suhtautui minuun suojelevasti ja kauniisti, kannusti minua urallani. Minulla oli hänelle oma lempinimi ”my second father”, kakkosisäni.

Kohti kansainvälisyyttä

Värikkäiden Lasten Radion vuosieni jälkeen olin mukana mm. Ylen nuorten keskusteluohjelmissa. Muistoihin jäi kiintoisa radiohaastattelu kirjailija **Pentti Saarikosken** (1937–1983) kanssa. Hän oli tehnyt nuoriin vaikutuksen romaanillaan *Aika Prahassa* (1967) ja edusti kulttuurista nykyaikaa ja jännittävää eurooppalaisuutta. Tein myös englanninkielisiä ohjelmia ja myöhemmin vuosikausia ohjelmakäännöksiä

Sini 9 v. ja mikrofoni Ylen Fabianinkadun radiostudiossa. Lastenohjelmia tehtiin usein pariinkin kertaan viikossa. Kuva: Kotiarkistot.

Ylen ranskan-
kurssi Entrée
libre televisios-
sa v. 1988. Toi-
mittajaparinani
Françoise Man-
nerkorpi. Kuva:
Marja Jaakola/
Kotiarkistot

Este país, Yle 1988. Tästä pitkästä espanjankurssista minut kenties muistetaan parhaiten. Yhteispohjoismaista kurssipakettia tehtiin lähes viisi vuotta ja se uusittiin moneen otteeseen. Kuva : Kotiarkistot.

sekä radioon että televisioon. Vuonna 1986 minut vakinaistettiin Ylen Kieliohjelmiin toimitajaksi. Se oli freelance-vuosien jälkeen suuri voitto.

Työn vahva kansainvälisyys oli minulle ”se oma juttuni”, johon kiihkeästi halusin ja panostin. Olin onnekas, olinhan saanut kummanikin vanhempani suvuilta intohimon kulttuuriin, kieliin ja julkiseen esiintymiseen. Onnekas olin myös koulussani, Viipurista Helsinkiin siirrettyssä Maunulan yhteiskoulussa, jossa kieltenopetus oli erinomaista. Muistan lukion kannustavan ranskanopettajan Eeva Koskisen sanat meille viidelle ranskan yo-kirjoitukseen valmistautuvalle tytölle: ”Jos tässä maassa osaa ranskaa hyvin, ei ole koskaan työtön”. Hän oli täysin oikeassa.

Valmistuttuani Helsingin yliopistosta pääaineenani romaaninen filologia päätin lähteä jatkamaan opintojani Ranskaan v. 1981. Sain stipendin Nancyn eurooppalaiseen yliopistokeskukseen (*Centre européen universitaire de Nancy*) vaatimaan mutta antoisaan *Civili-*

sations-ohjelmaan. Ranskan kirjallisuuden ja historian lisäksi opiskelin Euroopan instituutioita ja valinnaiskurssina myös journalismia, jossa ranskalaisilla on mielestäni todella vahva osaaminen. Nyt katsoinkin Eurooppaa ensi kertaa journalistin silmin.

Toimittajan ura Ylessä ja kakkosammatti tulkkaustehtävissä

Urani Ylessä oli polveileva, kuten useimmat pitkät työurat tapaavat olla. Kiinnostavat projektit veivät minut usein päivä- tai viikkokausiksi ulkomaille, esim. *Este país* (1989), *Talo Espanjassa* (2007) tai *Talo Ranskassa* (2009). Myös Italia on aina ollut minulle tärkeä kulttuurialue. Kielitaitoisena olisin halunnut Ylessä tehdä näkyvämmin ohjelmia erityisesti kulttuurin alalla, mutta useimmiten tein taustatöitä, toki vaativia ja haastavia. Viimeiset vuoteni sain ilokseni syventyä kirjallisuus- ja histo-

Tyttyret Saania (vas.) ja Silja kotipihassa Luxemburgin Junglinsterissä 1997. Kuva : Sini Sovijärvi.

Kotona Metsäkylässä jouluna 1998 kaikki odottavat pukkia. Vas. Saania, Silja ja lattialla uskolinen Susi. Kuva: Sini Sovijärvi.

Kirjan toimittajat prof. Outi Merisalo ja FM Sini Sovijärvi juhlistamassa *Ranska Helsingissä vuodesta 1890* -teoksen julkaisua huhtikuussa 2024. Kuva: Susanna Luoto.

Ranska Helsingissä vuodesta 1890 -teoksen kansi. Graafinen suunnittelu: Satu Ilta ja Tapio Vapaasalo.

riaohjelmiin sekä tehdä kulttuurihaastatteluja *Kultakuume*-lähetykseen (Yle Radio 1), joissa haastattelin ulkomaalaisia kirjailijoita ja muita kulttuuripersoonia heidän äidinkielellään.

Toimittajan työn ohessa olen koko työikäni työskennellyt konferenssitulkkina. Keikkoja on tarjolla vieläkin, joten kielitaito on pidettävä kunnossa. Tulkkaustyössä monet korkean tason tehtävät, erityisesti valtiavierailut, ovat jääneet unohtumattomiksi muistoiksi matkan varrelta. Olin pioneiritulkkien tiimissä, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin v. 1995. Asuimme koko perhe Luxemburgissa neljä vuotta (1995–1998) virkavapaalla Suomesta. Suoritin EU-konferenssitulkkien virkamieskilpailun v. 1997, mikä merkitsi mahdollisuutta jäädä pysyvästi EU-virkaan Eurooppaan, mutta kotimaa ja vanhat työpaikat lopulta taivuttivat meidät takaisin kotiin Metsäkylään. Se oli iso valinta. Minulle EU-työpaikan vanhakantainen hierarkia oli liian kova pala. Lähes neljän vuoden asuminen ulkomailla ja rikas työkokemus kuitenkin antoivat mainiot eväät meille kaikille. Tytöt sukelsivat kansainvälisyyteen ja pääsivät kiinni ranskan kieleen.

Eläkevuodet eivät vielä ole olleet leppoisia, aamuja lukuun ottamatta. On ihanaa, kun ei välttämättä tarvitse lähteä mihinkään! Töitä on riittänyt, erityisesti kaksikielisen historiateoksen *Ranska Helsingissä vuodesta 1890 – La France à Helsinki depuis 1890* (Artemisia 2023) -teoksen tiimoilta, jonka toimitin yhdessä hyvän ystäväni, romaanisen filologian professorin **Outi Merisalon** kanssa. Se kertoo, kahdella kielellä, ranskalaisvaikutteiden saapumisesta maahamme pääkaupungin kautta ja myös Suomen ja Ranskan diplomaattisuhteiden historiasta.

Luottamustoimet **Helsingin ranskalais-suomalainen yhdistys – Cercle franco-finlandais de Helsinki ry:n** puheenjohtajana sekä **Helsingin Dante Alighieri -seuran** varapuheenjohtajuus pitävät elämän kulttuurisesti kiireisenä. Omasta ajasta pidän silti kiinni ja vietän sitä mieluiten Metsäkylän rauhassa nykyisen puolisoni Kalle Ranta-ahon – lapsuuden radioesiintyjäkaverini – ja lemmikkiemme hyvässä seurassa, vaikka kansainvälinen maailma välillä houkuttaakin. Sydämeiltäni olen syvästi suomalainen.

Kuminan paluu

Posketonta onnea, loistavaa ajoitusta ja rohkeutta

Kuminan tuhkimotarina

Vertaansa vailla oleva menestystarina

Suomessa maustekasvi kuminan käyttö on vain muutaman tuhat kiloa vuodessa. Mutta onneksi maailmalta löytyy miljoonia ihmisiä, joille kumina on monien ruokien ja leipomusten kotoisa perusmauste. Sillä se on mahdollistanut sen, että Suomi on jo vuosia ollut maailman suurin kuminantuottajamaa ja hausjärveläinen Trans Farm on maailman suurin kuminanjalostaja.

Kuminan paluu

Kumina ei ollut tuntematon kasvi sillä se on ollut varsin menestyksekkäs vientiartikkeli 1800-luvulla Suomessa, jolloin sitä lastattiin Keski-Euroopan maustemarkkinoille vuosittain satoja tuhansia kiloja. Silloin kuminaa ei korjattu pelloilta vaan villikumina kerättiin käsin joutomailta ja ojien varsilta. Kun kuminan peltoviljely vientimaissa alkoi yleistyä, tuontikuminalle ei enää ollut tarvetta ja kuminan vienti Suomesta suli pois.

Kumina jäi unholaan useiksi vuosikymmeneksi ja paluu suomalaisille pelloille alkoi 1990-luvulla monen tekijän summana. Maatalouden tukipolitiikassa pyrittiin vähentämään viljan viljelyä ns. kesantopakolla, eli osa peltoalasta oli kesannoitava tai viljeltävä jotain muuta kasvia kuin viljaa. Se muu sai olla melkein mitä kasvia vaan ja tähän kumina sopi vallan erinomaisesti.

Nuoret opiskelijakaverukset **Jyrki Leppälä** ja **Juha Hemminki** oivalsivat markkinaraon ja sen, että markkinat on löydettävä maailmalta. Ensimmäinen vientierä Saksaan kerättiin eteläsuomalaisilta tiloilta suoraan merikonttiin lajiteltuna ja säkitettynä. Juha myi mm. autonsa, jotta rahtikustannus saatiin kuitattua. Tästä alkoi vertaansa vailla oleva menestystarina maailman suurimmaksi kuminanjalostajaksi.

Tänä päivänä Trans Farmilla on noin tuhat sopimusviljelijää, jotka viljelevät kuminaa noin 15 000 ha:lla. Suomessa on kaksi muu-

ta kuminanjalostajaa, selvästi pienempi Arctic Taste Hämeenlinnassa ja närpiöläinen Caraway Finland, jonka kanssa Trans Farmilla on yhteinen markkinointiyhtiö Caraway Nordic. Markkinointiyhtiö toimii Trans Farmin yhteydessä ja hallitsee noin kolmasosaa kuminan maailmanmarkkinoista. Yhtiöiden vuosituotanto yhteensä on noin kuusi miljoonaa kiloa. Kuminan viljelypinta-ala Suomessa on tällä hetkellä yli 20 000 ha.

Trans Farmin toimitilat sijaitsevat Riihimäellä ja Oitissa, yhteensä 12 000 m². Tuotannosta yli 99 % menee vientiin noin 50 maahan, joista suurimpia vientimaita ovat USA, Intia ja muut Aasian maat. Yritys työllistää tällä hetkellä 25 henkilöä. Hämmästyttävintä tässä maustemarkkinoiden valtaamisessa on se, että ykkösasema saavutettiin noin 25 vuodessa ja aloittaen lähes täysin tyhjältä pöydältä. Jälkikäteen toki nähdään, että tämä urauurtavaa työ kuminan viljellyttämisen ja jalostamisen parissa on kasvattanut ylivoimaista osaamista niin myynnissä, markkinoinnissa kuin jalostamisessa. Mutta sen lisäksi on tarvittu posketonta onnea, loistavaa ajoitusta ja rohkeutta uuden edessä.

Monen sattuman summa

Melko pian tilanpidon aloitettuani vuonna 1994, opiskelukaverini **Markku Eho** Tuusulasta tarjosi öljypellavan viljelysopimusta Tuu-

Kukkivia kuminavainioita Nurmijärvellä.

sulan Osuuspuristamon kanssa, jonka perustajajäseniä Markku oli. Muutaman vuoden öljypellavaa viljeltyäni heräsi ajatus, olisiko muita sellaisia kasveja, joita voisi viljellä viljanviljelyn ohessa samoilla koneilla ja tuotantorakennuksilla kuin viljakasveja?

Olin nähnyt joitain juttuja kuminan paluusta Suomen pelloille ja miettinyt, että kumina voisi olla tällainen kasvi? Kun sitten maatalouskonemessuilla Jyväskylässä 2002 näin Trans Farmin osaston, menin Leppälän Jyrkiltä kysymään, olisiko mahdollista tehdä kuminasta viljelysopimusta? Jyrki totesi, että he eivät tällä hetkellä tee uusia sopimuksia, mutta jätä nimesi ja yhteystietosi niin katsotaan. Niinhän siinä sitten kävi, että Jyrki soitti joskus myöhemmin samana syksynä ja sopimus kuminan viljelyn aloittamisesta tehtiin. Näin alkoi kuminan viljely keväällä 2003 Myllymäen tilalla ja Nurmijärvellä.

Siitä se alkoi kuminan viljely ja viljelyn opiskelu. Kumina on monivuotinen kasvi ja ensimmäisenä vuonna, kylvövuonna se ei tee vielä satoa. Ensimmäisiä kuminalohkoja pidin jopa viisi satovuotta, mutta hyvin nopeasti opin

sen, että viidentenä vuotena ei sitten juurikaan ole puimurille tarvetta kuminapellolla, koska rikkakasvit, etenkin monivuotiset valtaavat pellon. Nyt on pitkään ympäristötukiehtojenkin vuoksi viljelty kuminaa kolme vuotta samalla loholla, eli kaksi satoa puitu ennen kuminan lopettamista. Kuminan viljelyala on meillä ollut suurimmillaan 2010-luvun alussa, jolloin oli noin 60 ha pelloista kylvettynä kuminalle. Nykyisin kylvetään keväällä 10 – 20 ha uutta kuminapeltua riippuen miten viljelykierto osuu millekin lohkoille ja miten on mm. syysviljoja onnistuttu kylvämään edellisena syksynä.

Maustekasvin vahva tuoksu

Kumina sopii hyvin tänne pohjolaan. Se on hyvä talvehtimaan ja Suomen kesän valoisuus antaa sille samalla tavalla aromikkuutta kuten puutarhakasveille. Maustekasvina kuminan tuoksu on vahva ja säkki kuminaa vassassa tuoksuu ulos saakka. Tämä tarkoittaa myös huolellisuutta niin kuivurilla kuin puimurin kanssa. Ne on huolellisesti puhdistetta-

va kuminan jälkeen, koska tuoksu tarttuu herkästi. Tämäkin on pitänyt opetella kantapään kautta, sillä kuivatin kuminaa ensimmäiset vuodet naapurini **Elomaan Joukon** sopivan pienessä kuivaamossa. Kun seuraavana syksynä soitin Joukolle, voinko taas kuminaa tuoda kuivatukseen, totesi Jouko; "Nyt täytyy sanoa, ettei sovi, sillä kuivatin mallasohraa kuminan jälkeen ja ostaja hylkäsi sen siinä olleen kuminan tuoksun takia". Sittemmin kuivausten suhteen on käynyt hyvin, eli 2000 -luvun lopulla sain vuokrattua peltomaata, jonka mukana tuli vuokralle myös pienehkö kuivuri, joka sopii hyvin kuminan kuivatukseen. Sen jälkeen, jos ei ole ollut pakottavaa syytä niin en ole kuivattanut ja varastoinut tässä "kuminakuivurissa" mitään muuta kuin kuminaa.

Haasteista isoin on eittämättä rikkakasvit ja erityisesti saunakukka. Kuminan kylvön ja rikkakasvien torjunnan onnistuminen ensimmäisenä vuotena määrittää pitkälti satovuosien tulosta. Kylvön jälkeen rikkakasveja torjutaan ruiskuttamalla vähintään kaksi kertaa. Ennen taimettumista ja taimettumisen jälkeen. Lisäksi elokuussa myöhemmin kun kuminakasvusto näyttää samalta kuin siellä olisi porkkanan varsia kasvamassa, niitetään rikkakasvit kuminapelloilta. Kumina ei ole arka niittämislle, joten ei haittaa vaikka siinä samalla tulee paikoin kuminaakin niitettyä. Kumina on erikoiskasvi ja satomäärävaihtelut ovat suuria. Kylvömäärä on pieni, noin 15 – 20 kg/ha:lle. Satoa kumina antaa 300 – 2000 kg/ha:lta. Keskimääräisen sadon ollessa 600 – 800 kg/ha. Saunakukka on suurin riesa. Siihen eivät torjunta-aineet riittävän hyvin tehoa ja jos kylvö jää harvaksi tai jopa aukkoiseksi syystä tai toisesta, valtaa saunakukka nopeasti kaiken tällaisen tilan. Kuminakoita vastaan ruiskutetaan kumina juuri ennen kukinnan alkamista kesäkuun alussa. Pari vuotta sitten ilmestyi kuminapelloille ja Suomeen uusi oranssi/mustaraitainen kuoriainen, joka osoittautui hauskanimiseksi kaveriksi, eli pyjamaluteeksi. Tällä hetkellä ei ole tiedossa, että se aiheuttaisi merkittävämpää haittaa kuminalle?

Kumina tasaa työhuippuja ja jakaa riskiä

Hyviä puolia kuminalla onkin sitten paljon enemmän. Se on syväjuurinen, sitkeä kasvi ja

sopii erinomaisesti mukaan viljelykiertoon tavanomaisten viljakasvien oheen ja tilalle. Sillä on hyvä esikasviarvo ja se parantaa maan rakennetta. Työajat niin keväällä kuin syksyllä osuvat eri aikaan kuin muilla kasveilla. Kuminalle riittää, että se kylvetään ennen juhanusta, koska se ei tee satoa ensimmäisenä vuonna. Näin ollen kylvöajankohdan voi katsoa rauhassa kiireellisempien kasvien kylvämisen jälkeen sopivissa kosteus- ym. olosuhteissa tehtäväksi. Puinti sitten seuraavina vuosina syksyllä on ensimmäisenä ennen syysviljojen puinteja.

Kuminan viljely tasaa työhuippuja ja jakaa riskiä. Oma merkityksensä on myös pienillä siemenmäärillä. Niin kylvettäessä kuin satoa varastoitaessa. Kumina tarvitsee varastotilaa noin 30 % siitä mitä viljasato. Näin kuivurissa pyöritettävä määrä on vastaavasti vain kolmannes, jos samalla pinta-alalla olisi kasvanut viljaa. Ja lisäksi kuminan puintiaikaan elokuun alussa on lähes poikkeuksetta kuivat, hyvät puintiolosuhteet, eli kuivaustarve on senkin takia vähäisempi. Kuivauslämpötila pidetään matalalla noin 50 C:ssä.

Tämän päivän suuntaus monipuolisessa kasvinviljelyssä on uudistava viljely, joka lyhyesti sanottuna tarkoittaa sitä, että pyritään vähentämään maan muokkausta, nostetaan vuoroviljely kunniaan, viljellään myös palkokasveja, öljykasveja ja ennenkaikkea nurmia, sillä nurmi on erinomainen maan rakenteen parantaja ja sitoo enimmillään jopa kahdeksan kertaa enemmän hiiltä kuin viljakasvi. Edelleen pyritään pitämään pellot kasvipeitteisenä ympärivuotisesti mm. ravinnevalumi- en estämiseksi. Tähän viljelystrategiaan kumina sopii kuin ruisleipä voilla.

Kuminan viljely on ollut alusta alkaen sopimusviljelyä. Yhteistyö jalostajan ja tuottajan kesken on välitöntä ja avointa kumminkin päin. Tämä tarkoittaa ensinnäkin sitä, että kun alkuvuodesta yleensä tehdään viljelysopimus niin saan samalla tiedon, koska tulevan kesän sato tulee toimittaa tehtaal- le. Periaate on, että jos edellisenä vuotena toimitit syksyllä niin seuraavana vuotena toimitat keväällä. Toimituksen jälkeen tilitetään 85 % sen hetkisestä markkinahinnasta ja seuraavana kesänä tulee jälkitilitys, jossa huomioidaan maailmanmarkkinahintojen kehitys toimituksen ja jälkitilityksen väliseltä ajalta. Aika reilua sanoisin?

Kukkivaa kuminapelloa voisi asiaa tuntematon erehtyä pitämään tavallisena kedon tai niityn kasvina. Todellisuudessa tässä kasvaa maailmanmarkkinoiden vientituote suomalaisen maaseudun sydämessä.

Tämä tarkoittaa sitä, että kaikki se spekulointi, arvuuttelu, markkina- ja maailman tilanteen seuraaminen, jotta onnistuisi myymään satonsa tai kiinnittämään hinnan oikeaan ajankohtaan ja parhaaseen mahdolliseen hintaan jää pois, eli siitä ei tarvitse kantaa huolta.

Kannattaako kuminan viljely?

Ja sitten se kaikista tärkein kysymys? Mitä siitä kuminasta maksetaan, eli kannattaako kuminan viljely. Kysymys – maatalouden kannattavuus, mikä julkisuudessa on jatkuvasti esillä ja tuntuu, että monasti liiankin mollivoitaisesti. Kuminasta maksettava hinta on ollut useamman vuoden hyvällä vakaalla tasolla 1,00 – 1,15 €/kg. Aloittaessani ja mm. viitisen vuotta sitten kuminasta maksettiin noin 0,65 €/kg ja toisaalta tätä reilun euron kilohintaa korkeammalla ei kuminan tuottajahinta ole ollut koskaan. Eri viljelykasvien tuottovertailuissa kumina on ollut monena vuotena tuottavin.

Kumina on sympaattinen, hauska kaveri. Siitä maksetaan suhteessa hyvää hintaa ja sen markkinointi ja viljelyn hallinnointi kulkee vakaasti toimivien pelisääntöjen mukaan. Se vaatii erityishuomiota onnistuakseen ja vaikka kaiken tekisi oikea-aikaisesti niin loppupeleissä tässä ollaan kuitenkin aina säiden armoilla niin kuin kaiken viljelyn kanssa. Epäonnistumisia on ollut ja tulee jatkossakin. Tänä keväänä mm. kylvin kuminan kuivuuden takia jo toukokuun loppupuolella, mutta siitä huolimatta ilmeisesti täysin sateeton kevät aina kahdeksanteen kesäkuuta teki sen, että kumina taimettui niin heikosti, ettei siitä ollut eläjäksi ja nyt näillä pelloilla kasvaa syysvehnää.

Jokatapauksessa näiden reilun kahdenkymmenen vuoden kuminaviljelyn jälkeen sanoisin, että yhtä en vaihda mitä viljelyyn tulee.

Kallepekka Toivonen

Maanpuolustushenki, aseveljeys, perinne ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Mitä on reserviläistoiminta tänään

Reserviläistoiminta on paljon enemmän kuin vain sijoittamista poikkeusolojen joukkoon. Se on yhteisö, joka muodostaa puolustuskyvyn vahvan kivijalan. Tämä kivijalka vahvistuu monipuolisella toiminnalla, kuten ammunalla, urheilulla, sotilaskoulutuksella, maastotoiminnalla ja maanpuolustustahdon ylläpitämisellä.

Nykyään turvallisuusympäristön muuttuessa tarvitaan myös uusia taitoja, kuten kyberturvallisuutta ja dronetoimintaa.

Yleisen fyysisen kunnon ylläpitäminen on edelleen tärkeää, ja siihen panostetaan aktiivisesti. Nurmijärvellä vapaaehtoinen maanpuolustustoiminta on ollut voimakkaassa nousussa. Perinteiden vaalimisen lisäksi tarjolla on monipuolista toimintaa, kuten drone-toimintaa, suunnistusta, lentopalloa ja sählyä. Yhdessä tekeminen ja kerhotilan tapaamiset lujittavat aseveljeyttä, ja toimintaan kuuluu myös reserviläiskurotoiminta, kerhoillat, tutustumismatkat ja muut yhteiset tilaisuudet.

Kunniakkaista veteraaneista pidetään hyvää huolta, vaikka heidän joukkonsa jatkuvasti vähenee. Myös reserviläisveljien viimeisellä matkalla ollaan mukana – kaveria ei jätetä edes elämän lopputaipaleella.

Drone

Ilmakuva ampuma-alueesta

Valkealammin marssi

Lentopallo

Valkjärvisoutu

Sankarivainaja on lopulta pääsevä isänmaansa poveen.

Viimeinen kunnian osoitus.

Sankarivainajia kunnioitetaan erilaisissa tilaisuuksissa, kuten Nurmijärven Reserviupseerikerhon perustajajäsenen siunaamistilaisuudessa Nurmijärven kirkolla.

Kunniakas Nurmijärven kirkonkylän reserviupseerikerhon perustajajäsen **Vilhelm Ville Onni Haikala** laskettiin sotilaallisin menoin haudan lepoon Nurmijärven kirkon sankarihautausmaahan 17.03.2023. Paikalla olivat omaiset, sankarivainajan löytäneet etsijät, Kaartin jääkäriyrykmentin, Vaasan rannikkojääkäripataljoonan, Nurmijärven seurakunnan ja Nurmijärven Reserviupseerikerho ry:n ja Nurmijärven Reserviläiset ry:n edustajia.

Vilhelm Haikala oli juuri täyttämässä 30 vuotta jatkosodan loppuvaiheessa, kunnes hän kaatui kranaatin sirpaleisiin taistelu-

sa 1 -5.07.1944 Viipurin lahden Teikarsaaren kohtalokkaissa taisteluissa. Vilhelmin viimeiset sanat olivat *"Kestäkää pojat"*.

Nurmijärvellä aktiivisesti toimivia reserviläisyhdistyksiä ovat Nurmijärven Reserviläiset ry, Nurmijärven Reserviupseerikerho ry ja Klaukalan reserviupseerit ry. Reserviläisyhdistykseen kuuluu yhteensä yli 600 jäsentä. Pisimpään yhdistyksistä on toiminut kirkonkylän reserviupseerikerho, joka on perustettu vuonna 1941.

Maanpuolustushenkistä yhteisöllisyyttä

Nurmijärvellä reserviläistoiminta on aina ollut sotilasarvosta riippumatonta yhteistä vapaaehtoistoimintaa, jossa kaikille maanpuolustushenkisille kansalaisille löytyy paikka. Tämä ei ole itsestäänselvyys kaikkialla Suomessa, ja olemmekin ylpeitä pitkäaikaisesta ja saumattomasta yhteistyöstämme.

Nurmijärven yhdistysten pitkäaikainen ja kenties ainutlaatuinen yhteistyö sai alkunsa joulun kunniavartioista, jotka aloitti kansakoulun opettaja *Ahti Utti*. Nykyään jouluvartioita johtaa *Kimmo Kirveslahti* kunniakkaalla tavalla ja niissä onkin ollut ennätysmäärä reserviläisiä aamusta iltaan. Monet jouluaaton vartiois-

Jouluvartio sankarihaudoilla

ta ovat isä-poikapareja ja perinne on jatkunut samassa perheessä jopa useankin sukupolven ajan. Rajamäellä vartiotoiminnasta vastaa *Heikki Runsten* ja siellä vartiot järjestetään perinteisesti myös joulupäivänä.

Nurmijärveläiset reserviläisyhdistykset ovat kiinteä osa paikallisen turvallisuuden takaamisessa poikkeustilanteissa osallistumalla Nurmijärven Alueellisen Valmiuskeskuksen (AVAK) toimintaan. AVAK:n kunnan varautumisupseerina toimii tällä hetkellä Nurmijärven Reserviupseerikerho ry:n varapuheenjohtaja *Markku Mäkipää*.

Reserviläiset osallistuvat aktiivisesti myös erilaisiin tukitehtäviin kunnassa, kuten pysäköinnin valvontaan, arkun kantoihin sekä kyläpäiville ja muihin tilaisuuksiin. Tämä monipuolinen toiminta vahvistaa yhteisöllisyyttä ja maanpuolustushenkeä edelleen, ja tarjoaa kaikille mahdollisuuden osallistua ja vaikuttaa.

Tukikohta Kirkonkylällä

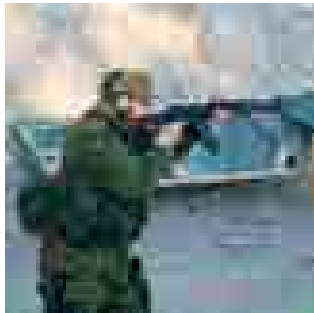
Vartioiden ja muun toiminnan lisäksi Nurmijärven reserviläisyhdistysten sydämessä sykkii

lenkkisaunatoiminta, joka on jatkunut katkeamatta jo yli 50 vuoden ajan. Tämä perinne tuo yhteen reserviläiset kuntolenkkien ja lentopallon jälkeen kerhotilaan, joka toimii tärkeänä tukikohtana ja kohtaamispaikkana.

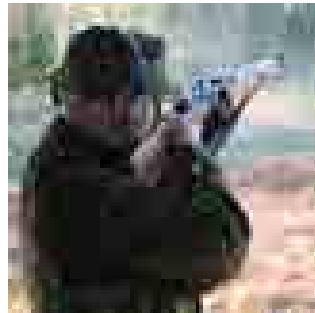
Kerhotila ei ole vain paikka saunoa ja rentoutua, vaan se on myös lähtöpiste monille yhteisille retkille ja tapahtumille, niin paikallisesti kuin lähikunnissakin. Täällä reserviläiset voivat muistella menneitä retkiä, suunnitella tulevia ja vahvistaa asevelihenkeä.

Aktiivista ampumatoimintaa

Yksi Nurmijärven reserviläisyhdistysten suosituimmista toimintamuodoista on sovellettu reserviläisammunta (SRA), jossa kehitetään aseenkäsittelytaitoja toiminnallisina ammunta-tehtävin. SRA-ammunnassa korostuvat turvallisuus, nopeus ja tarkkuus, ja laji tarjoaa jännittäviä haasteita erilaisissa tilanteissa. Viime aikoina yhä useampi reserviläinen on innostunut SRA-ammunnasta, ja kasvavaan kysyntään on vastattu järjestämällä kursseja, joiden läpäiseminen on osallistumisen edellytys. Nur-

SRA kurssi

Perinnekivääri

Historialliset aseet

Savikiekkokisa

mijärven reserviläisyhdistysten SRA-toiminnan nykymuodossa on kasvattanut aiemmin ampumavastaavana toiminut Nurmijärven Reserviupseerikerho ry:n (NRUK) puheenjohtaja *Jussi Rinttilä*, ja SRA-toiminnan vetovastuussa on tällä hetkellä *Janne Lehtola*.

Sovellettua reserviläisammuntaa täydentävät vuosittain järjestettävät ampumaurheilutapahtumat, kuten pienoispistooli-, palveluspistooli-, perinnepistooli-, reserviläiskivääri-, perinnekivääri- ja haulikkoammunnat. Näiden järjestämisessä Nurmijärven Reserviläiset ry:n (NuRes) *Jarmo Wikmanilla* on ollut kantava rooli. Lisäksi jäsenet osallistuvat aktiivisesti lähiseudun yhdistysten, kuten Hyvinkään ja Mäntsälän reserviläisten, avoimiin tapahtumiin.

Vaikka ampumaratojen sijainti onkin nurmijärveläisille haasteellinen, tähän etsitään aktiivisesti ratkaisuja esimerkiksi yhdistysten omalla ampumaratahankkeen kautta. Näin toiminta voi jatkua ja kehittyä entisestään.

Veteraaneja tukevaa ja perinnetoimintaa

Reserviläiskunnan ylläpitämisen lisäksi perinteitä vaaliva toiminta on ollut tärkeässä osassa sekä reservi-ikäisten että etenkin reservi-ikäisten ylittäneiden jäsenten keskuudessa. Tärkeimpiä juhla- ja muistopäiviä ovat talvisodan päättymisen muistopäivä, kansallinen veteraanipäivä, kaatuneitten muistopäivä, puolustusvoimain lippujuhlan päivä, itsenäisyyspäivä sekä jouluaatto. Näinä päivinä reserviläiset osallistuvat seppeleenlaskuihin ja kunniavartiointiin, kunnioittaen menneitä sukupolvia ja heidän uhrauksiaan.

Nurmijärven seurakunnan, kunnan ja muiden järjestöjen kanssa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä näiden juhlapäivien tilaisuudet juh latoimikunnan kokouksissa.

Reserviläiskuoro koottiin vuonna 2007 ensimmäistä uutta aseveli-iltaa varten *Tuire Grönthalin* johdolla. Tuiren johdolla kuoro on kehittynyt huimasti ja esiintyy vuosittain useis-

Laulut kajahtavat isänmaan kunniaksi ja mielialan kohottamiseksi.

sa tilaisuuksissa. Tuiren ja reserviläiskuoron lisäksi esiintymisissä on ollut useita paikallisia laulutaiteilijoita.

Kuorotoimintaa pidetään yhä yllä uusin voimin, ja se jatkaa tärkeää rooliaan yhteisöllisyyden ja perinteiden vaalimisessa.

Sotahistoriaa ja yhteismatkoja

Veteraanisukupolvemme lunasti meille itsenäisen maan suurin uhrauksin, ja heidän ansioitaan olemme saaneet mahdollisuuden tutustua kauniiseen Karjalaamme ja muihin meneeseen Suomeen kuuluneisiin alueisiin. Sotahistoriallisilla yhteismatkoilla olemme kolonneet läpi tärkeimmät taistelupaikat lähes koko itärajan pituudelta saaden syvällisen ymmärryksen maamme historiasta.

Tänä päivänä matkamme ovat suuntautuneet idän sijasta etelään maailman tilanteen takia.

Idän lisäksi matkamme ovat siis suuntautuneet myös Viroon, Latviaan, Liettuaan ja Ruotsiin, tarjoten osallistujille ainutlaatuisia elämyksiä ja mahdollisuuden syventää tietämystä Pohjois-Euroopan sotahistoriasta.

Näiden matkojen valmistelijana ja johtajana on toiminut *Pekka Kiehelä*, jonka johdolla olemme päässeet kokemaan historian elävästi.

Mitä reserviläistoiminta tarkoittaa minulle

Saavuin ulkopaikkakuntalaisena Nurmijärvelle vuonna 2006. Koska olin jo ollut mukana erilaisissa kuoroissa ja *Tuire Grönthalin* lauluoppilaana, sain "*kehotuksen*" osallistua ensimmäiseen aseveli-illan reserviläiskuoroon vuonna 2007. Tämä kokemus antoi minulle kipinän liittyä muutamaa vuotta myöhemmin Reserviupseeriliittoon ja samalla Nurmijärven Reserviupseerikerho ry:hyn. Näin musiikki johdatti minut reserviläistoimintaan.

Monet "aseveljet" tulivat tutuiksi lenkkisauvailtoina, ja osallistuin yhä enemmän toimintaan. Aloin ymmärtää reserviläistoiminnan merkityksen ja tärkeyden. Eräänä vuonna huomasin olevani NRUK:n hallituksen yhteys- ja viestintäupseerina.

Tätä kirjoittaessani tunnen ylpeyttä olla osa Nurmijärven reserviläistoimintaa. Olen saanut runsaasti ystäviä, joihin voin tiukan paikan tullen luottaa. Nurmijärven seurakunnan kirkkoherra toi eräässä juhlatoukokuun kokouksessa esille reserviläisten merkityksen turvallisuuden tunteen luojina, ja tämän hän oli saanut viestinä seurakuntalaisilta.

Tunnen siis myös ylpeyttä siitä, että olen mukana luomassa tätä turvallisuuden tunnetta esiintymällä asepuvussani erilaisissa tilaisuuksissa.

Tervetuloa mukaan!

Nurmijärven reserviläiset toivottavat kaikki maanpuolustushenkiset kansalaiset lämpimästi tervetulleiksi mukaan toimintaansa. Meillä tekemistä löytyy laidasta laitaan, ja uusia toimintamuotoja kehitetään jatkuvasti. Tule mukaan ja löydä oma tapasi osallistua!

Esimerkkejä toimintamuodoistamme:

Ampumistaitojen ylläpitäminen ja ammunta kilpailut: Kehitä tarkkuuttasi ja osallistu kilpailuihin.

Kuntourheilu: Lentopallo, sähly, yhteiset marssimatkat, suunnistus, kuntotestit ja sauvakävely pitävät kunnon korkealla.

Reserviläisgolf: Rentoudu ja kilpaile golfkentällä.

Reserviläiskuoro: Laula yhdessä muiden kanssa ja osallistu esiintymisiin.

Drone-toiminta: Opi ja harjoittele modernia teknologiaa.

Yhteiset matkat ja tutustumiskäynnit: Tutustu uusiin paikkoihin ja syvennä tietämystäsi sotahistoriasta ja paikallisista oloista.

Alueellinen Valvontakeskus (AVAK) -toiminta: Osallistu paikallisen turvallisuuden ylläpitämiseen.

Perinnetoiminta: Vaalimme perinteitä ja kunioitamme historiaa.

Lisätietoja toiminnastamme saat parhaiten yhdistysten verkkosivuilta osoitteesta

www.impivaara.net ja sitä kautta yhdistysten toimihenkilöiltä.

Teksti: **Ari Ylönen** (NRUK yhteys- ja viestintäupseeri) **Mikko Tomperin** tekstiä lainaten

Nurmijärvellä toimii uusi maanpuolustushenkinen yhdistys: Kiven Kilta ry

Laulu luo yhteishenkeä ja intoa.

Perusajatuksenamme on, että Suomi on hyvä maa ja sitä kannattaa puolustaa. Vaalimme perinteitä ja aikaisempien sukupolvien tekoja. Pyrimme tekemään monipuolista yhteistyötä muiden paikallisten ja valtakunnallisten järjestöjen kanssa.

Yhdistyksemme puheenjohtajana toimii **Sirkka Orre**, joka on toiminut muun muassa kurssinjohtajana MPK:n kriisitilannekursseilla ja on mukana Naisten Valmiusliiton toiminnassa. Sihteerinämme toimii pitkän linjan SPR-aktivisti **Tuija Mörsky**.

Kiven Kilta ry on Maapuolustuskiltojen liiton (MPKL ry) jäsen. MPKL on yksi maamme suurista maanpuolustusjärjestöistä, joten Kiven Kilta voi näin ollen tarjota jäsenilleen monipuolisempaa toimintaa muun muassa liiton runsaan koulutustoiminnan myötä. Yhdistyksen toiminta painottuu Keski-Uudenmaan alueelle.

Peräänkuulutamme varsinkin nuoria, joilla nyt olisi hyvä mahdollisuus kehittää omannäköistään toimintaa yhdistyksen siipien suojissa. Jäseniltämme ei vaadita suoritettua asepalvelusta tai muitakaan ennakkotaitoja vaan meillä voi aloittaa toiminnan nollasta ja jäseneksi voi hakea niin vanhat kuin nuoret sukupuolesta riippumatta. Eli alkuun pääsee vahvalla kiinnostuksella asiaan. Yhdistyksen tarkoituksena on edistää jäsenten tietämystä ja valmiutta maanpuolustusta ja kriisinhallintaa koskeissa asioissa. Moiset taidot

Alkuvuodesta perustettu yhdistys, Kiven Kilta ry, pyrkii ylläpitämään ja kehittämään ihmisten valmiutta erilaisiin kriiseihin. On hyvä olla varautunut yhteiskuntaa kohtaaviin erilaisiin kriiseihin. Kriisitilanteissa meidän kaikkien panosta tarvitaan, joten oletko varautunut ja ovatko taitosi ajan tasalla?

ovat toki ihan käyttökelpoisia muulloinkin kuin vain kriisien aikana.

Tällä hetkellä yhdistyksellä on aktiivisesti toimiva kuoro eli Kööri, jonka toimintaa vetää kööritirehtööri **Juha Poikela**, joka myös armoitettuna Aleksis Kiven tulkitsijana tunnetaan. Köörillä on jo ollut useita esiintymisiä sekä suuremmissa että pienemmissä tilaisuuksissa. Kööri on tehnyt muun muassa onnittelulaulukeikkoja veteraanien syntymäpäiville sekä esiintynyt Aseveli-illassa.

Talvisotaa muisteltiin maaliskuussa Nurmijärven virastotalolla, jossa katsottiin elokuva, jossa veteraanit muistelivat talvisodan tapahtumia. Toukokuussa esitettiin Nurmijärven kirjastossa **Nina Schleiferin** ja **Jyrki Uutelan** dokumenttielokuva Kaukokatseinen Mannerheim. Ennen elokuvaa Nina Schleifer kertoi lyhyesti elokuvasta. Toukokuussa väkeämme oli myös Nurmijärven kunnan apuna Männistön muorin mökin ehostuksessa.

Syksyn toimintaan kuului retki Porkkalan vuokarakauden maisemiin Inkoon Degerbyhyn, Kirkkonummelle ja Siuntioon. Lokakuun alussa avustimme "Koska käyvät myrskyt elon saarel" Aleksis Kivi 190 v. -konsertin järjestämisessä Nurmijärven kirkossa, jossa yhtenä esiintyjänä oli Kiven Killan Kööri.

Mikäli toiminta tai sen kehittäminen kiinnostaa, niin ota yhteyttä hallitus@kivenkilta.fi tai seuraa Kiven Kilta ry:n toimintaa Facebookissa.

Sirkku Harjasto

Lapsuuden kotini oli pappila

Pappilaelämää

Moni nurmijärveläinen on todennut, miten kaunis, tyylikkäästi entisöity vanha pappila tänään onkaan. Kun minä astun sinne sisään, tulvahtaa mieleeni monet kauniit muistot, tulenhan kotiini. Vaikka paljon onkin muuttunut, minun silmissäni elävät vanhat kuvat.

Pappila oli koti, mutta oikeastaan myös julkinen tila. Niiden keskiössä elää papin perhe omaa elämäänsä ja on samalla eräällä tavalla silmätikkuna.

Rakennuksen päädyssä oli kirkkoherranvirasto, paikka, jossa surut ja ilot, hautajaiset ja häät kohdattiin. Siinä oli myös pieni kappeli kirkollisia toimituksia varten. Pikkutyttö näki asioita, joita muissa kodeissa ei katseltu.

Papin viran tuoma julkisuus ja avoimuus näkyi siinäkin, että meillä oli usein vieraita. Kun seurakuntaan tuli uusi työntekijä, hänen ensimmäinen kotinsa oli kirjaimellisesti pappilan täysihoidolassa.

Samoin muistan monia ns. ”matkasaarnajia”, jotka vieraillessaan Nurmijärvellä asuivat Kankaisen kestäkievarissa. Joukko oli mielenkiintoisen kirjava: afrikkalainen piispa **Arrala**, joululehtiä myyvä **Rautiaisen** mummo ja vanhikarkuri.

Ennen seurakuntataloa myös viralliset seurakunnan kokoukset, kuten kirkkovaltuusto ja -neuvosto tekivät päätöksensä meidän ruokasalissa. Kaiken trahterauksen valmistaminen vaati työtä ja vaivaa. Avainhenkilö ruustinnan rinnalla oli **Sanelma**, taloudenhoitaja ja todellinen Martta, joka osasi tehdä kaiken; leipoi, laittoi ruuat, huolehti puhtaudesta, oli talonmies ja oli meille kaikille pappilan kuudelle lapselle myös toinen äiti.

Kirjailija **Ilmari Kiannon** poika **Jormo** kävi oppikoulua täällä ja asui sen ajan meillä. Ja niin hyvin varaäiti piti hänestäkin huolta, ettei nuori mies halunnut lähteä joululomallakaan kotiinsa. Tässä koulukortteerissa asui mui-

Liisa Pirttilehto.

Taustalla kuva rovasti Kosti Kankaisesta.

takin Nurmijärven yhteiskoulua käyviä nuoria. Olihan isäni aikoinaan perustanut sen oimen villikoidensa turvaksi. ”Eihän niitä voinut päästää kaupunkiin, kauas valvovan silmän alta.”

Monimuotoinen pappilaelämä tarvitsi muutakin aputyöväkeä: **Palosen lida** kävi joskus pyykkäämässä (ei ollut koneita), **Mäntylän Kosti** teki puut talven varalle, **Salinin Eemeli**

Kuvat Liisa Pirttilehdon kotialbumista

Isän 60-vuotispäivät.

Pappilan salissa kirjoittaja, äiti, sisar ja isä.

Pappilan joulukuusi. Joulukuusi vävyt hakivat kuusen. Kaikki olivat kotona takaisin neljän- viiden aikaan ilta- päivällä. Laulun Enkeli taivaan myötä joulu sai tulla. Joulupukin odotus alkoi, ja joulupukki toki tuli.

Sanelma, äiti ja minä siinä keskellä.

haravoi suuren puutarhan syksyisin ja keväisin.

Papin palkkaus muodostui osittain maanviljelystä ja karjanhoidosta. Sitä varten oli peh- tori, joka myös asui pihapiirissä. Oli kaunis, punainen talo ja jyhkeä luonnonkivistä raken- nettu navetta. Kaikki kotieläimet tulivat tu- tuiksi pappilan lapsillekin **Åkerlundin** papan opastuksessa. Sääli, että rakennukset on pu- rettu. Tuon ehyen miljööön voi enää nähdä pa- rissa vanhassa suomalaisessa elokuvassa.

Ikimuistoiset joulut

Paras ja ikimuistoinen aika meillä pappilassa oli kuitenkin joulu. Se oli täynnä traditioita,

Vaari ja lapsenlapsia. Kirjoittaja vasemmalla, alhaalla Jyrki ja Mervi Melasniemi.

***”Mutta joulupukkia taisi
innokkaimmin odottaa
rovasti itse!***

joululauluja ja joulurauhaa. Myös isäni leikki-
mielisyys – piirre, jota ehkä harvat seurakun-
talaiset tunsivat – tuli esiin juuri silloin. Kaikki
lapset perheineen tulivat kotiin ja niinpä jou-
lupöydässä istui yli 20 henkeä. Mutta joulu-
pukkia taisi innokkaimmin odottaa rovasti itse!
Kun meiltä muilta usko tuohon somaan satuun
oli jo hiipunut, hän osasi virittää sen jännittä-
vän hetken joulutunnelman, johon vuodesta
toiseen suuret ja pienet tempautuivat mukaan.

Valmisteluja oli paljon, sillä vieraat viipyi-
vät viikon. Ja Sanelmalle ei varmaan monta

tuntia jäänyt öisin aikaa uneen. Silloin ei ol-
lut Saarioisen lanttulaatikoita ja Fazerin torttu-
ja tai muuta valmista; kaikki tehtiin itse alusta
alkaen.

Koko joulun yllä soivat joululaulut. Jou-
kossa oli monia, joita en ole koskaan muual-
la kuullutkaan. Ja tietenkin isä musiikki-ihmi-
senä oli säveltänyt meille ihan ikioman laulun
”Joulutähtein kirkkaitten tuikkeessa, kun mä
valvon yksinään...”.

Aika tietysti kultaa muistot. Toki isän tem-
peramenttinen luonne joskus räiskyi kotona-
kin, vaikka kuopuksena taisin olla vähän lellit-
ty. Kaiken yllä leijui sukurakkaus, jota tässä-
kin kirjoituksessa olen halunnut muistella.

Nurmijärvellä 2024
Liisa Pirttilehto

Näkymättömät kädet

Kiuas sihahtaa. Siinä hetkessä – jos ei nyt ihan sielu, niin ainakin mieli lepää. Oletko koskaan tullut ajatelleeksi, miten monin tavoin seurakunta pitää sinusta huolta ja eri tavoin tukee sinua? Sääksin saunaillat ovat yksi esimerkki tästä kaikesta.

Osa seurakunnan toiminnasta on tietysti helppo huomata; kuten messut, konsertit ja rip-pikoulut. Tai iltapäiväkerhot ja tilojen anto monenlaisiin tilanteisiin esimerkiksi eläkeläisyhdistyksille ja kuoroille. Vaan monenlaista muutakin seurakunta työntekijöineen ja vapaaehtoisineen tekee.

Myös sielunhoitoa, joka ei sentään kiukaalta suju. Sielunhoitoa antavat muun muassa pap-pimme, nuorisotyönohjaajamme ja diakonia-työntekijämme. Esimerkiksi diakoniatyöntekijöi-demme palvelutehtävään kuuluukin sitten kaik-kiaan varsin kokonaisvaltaisesti ihmisten autta-

minen. Ja huomaa, että emme auttamistyös-sämme seurakunnassa erottele seurakuntaan kuuluvia ja kuulumattomia. Kaikkia autamme niin paljon kuin vain mahdollista.

Mitä vaikka diakonian auttamistyö sitten on? Se on ylipäänsä keskusteluapua ja henkistä tukemista, mutta siis autettavan niin halutessa myös hengellisistä asioista puhumista ja esi-merkiksi yhdessä rukoilemista.

Koulutetut, ammattitaitoiset diakoniatyönte-kijämme osaavat antaa monipuolista neuvon-taa talousvaikeuksienkin kohdatessa suuren elämänkriisin tai muun vaikean tilanteen vuok-si. Taloudellista tukea samoin diakoniatyömme pyrkii resurssiensa puitteissa antamaan mah-dollisimman monelle. Tärkeää on tässä samalla muistaa, että taloudellisen avun saaminen las-kun maksamisen tai ruoka-avun suhteen ei ole avun pyytäjän ehdoton oikeus, vaan diakonia-työntekijämme selvittävät autettavan tilanteen tarkkaan, jotta nimenomaan eniten apua tarvit-sevat sitä saisivat. Ja siis toisaalta, kuten to-tesinkin, kuitenkin pyrkien siihen, että mahdol-lisimman moni saisi apua – avun tarvitsijoiden määrä on viime vuosina vain kasvanut.

Diakonia tekee siis laaja-alaista ja monipuo-lista auttamistyötä. Emme kuitenkaan paljoa huutele siitä, mitä teemme. Diakonia on kuin näkymättömät auttavat kädet, jotka ahkeroivat jatkuvasti, mutta jotka eivät viittilöi ympärilleen huomiota saadakseen. Ehkä meidän kuitenkin olisi hyvä vähän enemmän yleisellä tasolla rum-muttaa diakoniatyömmekin tärkeästä toiminnas-ta – kovin moni ihminen ei tunnu tietävän kuinka laaja-alaista diakoniatyömme on. Samalla kii-tos sinulle, joka olet seurakuntamme jäsen – si-nä olet kirkollisveron kautta mukana mahdollis-tamassa myös monien lähimmäistemme autta-misen.

Diakoniatyö joka tapauksessa pitää matalaa profiilia. Vaan siis paljon seurakunnan toimin-nasta näet niin arjessa kuin pyhässä.

Toimintaa varten tarvitaan kuitenkin myös ti-lat, jotka eivät toki ole ilmestyneet tyhjästä. Tar-vitsemme yhä niin uuden rakentamista kuin van-han korjaamista, jotta Suomen kieltämättä haas-

Remontoidussa Pappilassa pidetään monenlaisia tilaisuuksia.

tavissa sääoloissa voimme kokoontua vaikka paukkupakkasilla tai taivaan pukatussa räntää tai vettä tuulen kanssa.

Tuoreimpia korjausurakoita seurakunnassamme ovat olleet muun muassa Rajamäen kirkon vesikaton korjaus ja Nurmijärven seurakuntakeskuksen huopakaton uusiminen. Jatkuvasi on kaikkiaan arvioitava, mitä rakennuskantaa on säilytettävä ja huollettava ja mitä on mahdollisesti rakennettava puretun tilalle.

Esimerkiksi rakkaat kirkkomme ja niin ikään upea Pappilamme ovat ilman muuta erityisen huolenpitomme kohteena ja toki myös museovirasto tarkkaan valvoo monia asioita. Sen sijaan tänä vuonna oli helppo päätös purkaa Kirkonkylästä teknisen käyttöikänsä päähän tullut nuorisotalo. Sen toiminnan olemme jo jonkin aikaa sitten siirtäneet torin laidalle Pratikankujalle – siitä uuden nuorisotilan nimikin: Pratikka. Vanhan nuorisotalon paikalla on nyt uutta pysäköintitilaa Pappilaa ja Nurmijärven hautausmaalla kävijöitä varten.

Uuden elämän on saanut myös aikanaan puretun erittäin huonokuntoisen vanhan seurakuntatalon alue. Nurmijärven kirkon kirkkopuiston Kirkonportti-niminen osa; taiteilija Raimo Jaatinen upeine Toivon liekit -taideteoksineen, kerää

jatkuvasti kiitosta kauniina ja kaikkiaan viihtyisänä levähdyspaikkana. Sääksin leiri- ja kurssikeskukseen puolestaan olemme siihenkin, sen tekniikkaan, panostaneet lisää, muun muassa lämmitys- ja viilennysjärjestelmään.

Seurakuntamme tiloissa - ja toisaalta samoin turuilla ja toreilla - teemme ahkerasti työtä. Paljon näkyvää ja näkymätöntä työtä Nurmijärven seurakunta tekee sinunkin parhaaksesi. Esimerkiksi, kenties joku vapaaehtoinen seurakuntalainen rukoilee puolestasi juuri nyt. Minäkin tahdon rukoilla puolestasi. Ja uskon siis, että moni muukin on myös rukouksin kantamassa meidän kaikkien elämäämme hyvän Jumalan suojaan.

Jeesus iloitsee kun kaikki autamme toisiamme eri tavoin – kukin mahdollisuuksiensa mukaan. Uuden testamentin Kirje Galatalaisillekin rohkaisee tähän: "Kantakaa toistenne taakkoja..." (Gal. 6: 2)

Näe myös kaikkein vahvin Kantajamme. Näe ristiinnaulitut Kädet. Ne tarjoavat avun ja armon arkeen, pyhään, elämään ja ikuiseseen elämään.

Ari Tuhkanen
Nurmijärven Seurakunta
kirkkoherra

Lintukoto täyttää 250 vuotta

Ympäriällämme vellovat Ukrainan sota, maailmantalouden haasteet, ilmastonmuutos, korona, etätyöt, USAn vaalit, kännykkäaddiktiot, tekoäly, keskittymiskyvyn puute. Ajatteletko sinäkin, että elämme varsin poikkeuksellisia aikoja?

Historioitsija Pekka Valtonen kannustaa poikkeusaikojen taivastelijoita maltillisuuteen todeten, että jokainen aika pyrkii näkemään oman aikansa mennyttä aikaa merkityksellisempänä. Hänen reseptinsä on perspektiivi; sen hahmottaminen rauhoittaa. Maailmanhistorian virrassa nykyinen murrosaika on sittenkin vain osa suurempaa historian aaltoliikettä.

Nurmijärvellä kirjoitetaan parhaillaan 249-vuotisen historiamme viimeistä osaa, joka käsittelee aikaa 1960-luvulta nykypäivään. Tuohon reilun 60 vuoden aikaväliin mahtuu monenmoista ja muistelutilaisuuksia todistavat Valtosen olevan oikeassa. Poikkeuksellisia aikoja on ollut ennenkin. Välillä tuntuu, että onko muuta lopulta ollutkaan.

Olemme myös huomanneet, että kun historiaa kirjoitetaan jälkikäteen, jotkin näkökulmat väkisin korostuvat ja kuvasta tulee väistämättä mosaiikki. Kannustankin kaikkia osallistumaan historiankirjotukseen ja aineistojen taltiointiin. Historiaa ja vuonna 2025 vietettävää Nurmijärvi 250 -juhlavuotta varten on perustettu erilliset nettisivut (nurmijarvi250.fi), joille kerätään kuvapankkia ja sattumuksia historian varrelta.

Nurmijärvi on entistä vahvemmin paikkakunta, jonne muutetaan muualta. Olemme myös kunta, jossa muuhun Suomeen nähden poikkeuksellisesti tapahtuu ja rakennetaan paljon, sekä tehdään monenlaisia vaikeita poliittisia linjauksia. Tällaisessa ympäristössä, jossa pyritään tekemään strategisesti viisaita ja linjakkaita päätöksiä ja joka tähyää vahvasti tulevaisuuteen, on historian taltioimisella ja tuntemuksella on erityisen suuri merkitys.

Nurmijärveläisistä sanotaan, että olemme impivaaralaisia ja astetta lautapäisempiä ja takkutukaisempia kuin muut. Ehkä niinkin, mutta olemme myös ahkeria ja aikaansaapaa väkeä. Aleksis Kiven perintönä meistä löytyy rakkaus luontoon, kulttuuriin ja ilonpitoon. Nurmijärveläinen mielenmaisema on ylpeästi lande ja samaan aikaan vahvasti kehityksen kärjessä.

Nurmijärvi on karttakuvaltaan rauhankyyhkyn muotoinen ja se symboloi hyvin yhteistyökykyä-

me, sekä sitä, että Nurmijärvi on paikka, joka on kuin lintukoto, jossa Aleksis Kiven mukaan asustelee "ikuisesti nuoria ja onnellisia".

Kuulostaa houkuttelevalta – eikö?

Mikä parasta, Nurmijärvellä on helppo tulla, eikä pelkästään sijainnin vuoksi. Meiltä löytyy monenlaisia mahdollisuuksia sekä asumiseen että yritystoimintaan. Myös nurmijärveläiseksi on helppo tulla. Siinä auttavat mm. kymmenet aktiivisesti toimivat yhdistyksemme, jotka huolehtivat paitsi yhteisöllisyydestä, myös siitä, että tekemistä riittää.

Viime vuosina olemme ottaneet jätinharppauksia kuntamme kulttuurin, matkailukohteiden ja historiallisten aarteiden esiin tuomiseksi. Matkailualalle on syntynyt uudenlaista yrittäjyyttä ja aktiivisuutta, mikä on osaltaan lisännyt myös muuta kiinnostusta kuntaamme kohtaan.

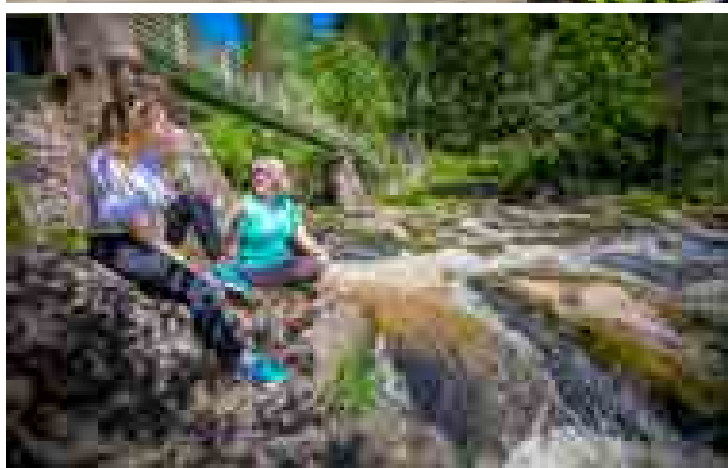
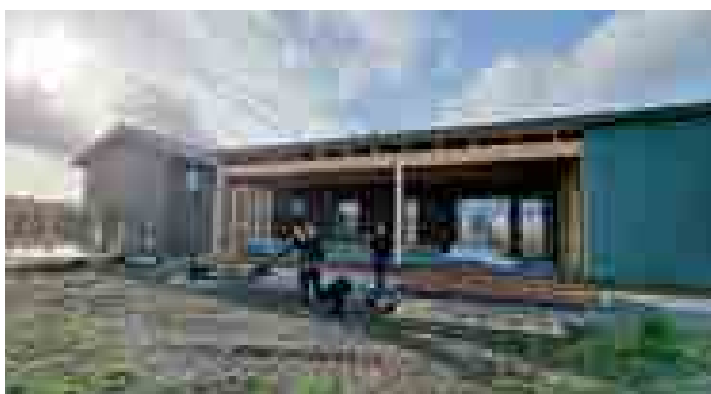
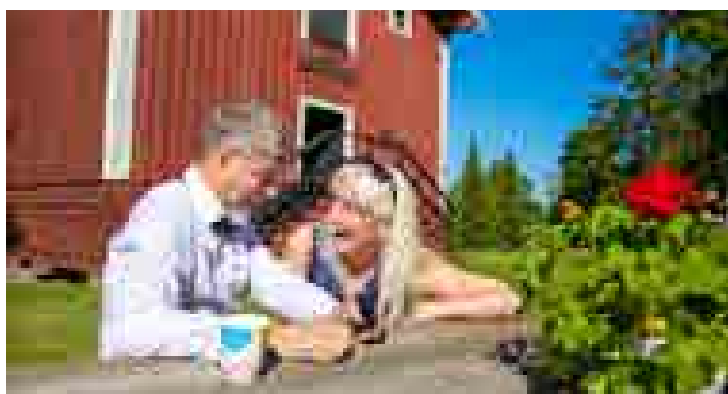
Kaikki tämä kutoutuu yhteen myös tässä lehdesssä ja Nurmijärvi-Seuran toiminnassa. Nurmijärvi-Seura on tehnyt jo 67 vuotta sinnikästä työtä kotiseututietouden ja -hengen, sekä asumisviihtyvyyden hyväksi. Kotiseutu ja sen tuntemus eivät ole pölyttynyttä historiaa, vaan tarinoita, jotka tempaavat mukaansa, antavat merkityksiä ja rakentavat identiteettiä, me-henkeä, kehittämistä ja taistelutahtoa.

Eläköön Klaneetti ja kotiseututyö!

Outi Mäkelä,
Nurmijärven kunnanjohtaja

”Nurmijärvi on paikka, joka on kuin lintukoto, jossa Aleksis Kiven mukaan asustelee ”ikuisesti nuoria ja onnellisia” ”

KOTISEUTU ON IN!!

Mitä on kotiseutu? Mikä merkitys kotiseudulla on? Mistä ihminen on kotoisin? Mistä kotiseutuhenki ja -identiteetti rakentuu?

Näitä asioita olen miettinyt. Ei varmasti hyvää ja suoraa vastausta ole. Itse ajattelen, että kotiseutu on rauhaa, tuttuja ihmisiä, tuttuja paikkoja, mukavia tapahtumia, osallistumista ja vaikuttamista yhteisiin asioihin. Tietää, mitä misäkin on ja mistä löytää tai keneltä kysyy, miten järjestää asioita. Joustavuutta, mutkattomuutta, iloa, olemista, juurtumista.

Osallistuin Kotiseutuliiton järjestämille valtakunnallisille kotiseutupäiville elo-syyskuun vaihteessa, tällä kertaa Vantaalla. Olen ajatellut, että (ainakaan) Vantaalla ei kotiseutuajaja-

tusta tai -identiteettiä ole. Olinhan Vantaalla kirjoilla monta kymmentä vuotta. Olin väärässä. Vantaalla on identiteetti ja paljon kotiseuturakkautta ja elämää!

Vuosittaiset kotiseutupäivät avasi seminaari Heurekassa, Tikkurilassa. Seminaari oli täysipainoinen kuvaus kovasti kasvavasta, kalenteri-ikänsä nuoresta, kunnasta ja kaupungista, joka on painiskellut kasvun paineitten, taloushuolien ja kehityshankkeiden kanssa. Vantaa on päässyt nyt 50 vuoden ikään ja samalla asukasmäärä tavoittaa 250.000. Vantaa on nuori

Kotiseutupäivien paneelissa Kotona Vantaalla, kotona kaupungissa keskustelivat Euroopan historian professori Laura Kolbe, FT Eeva Kotioja, Kulta ry:n pääsihteeri Rosa Meriläinen sekä tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala, isäntänään Suomen Kotiseutuliiton Teppo Ylitalo.

Erilainen esitys Kotiseutupäivien Gaalassa, Sabrina ja Saarten tyttäret

kaupunkina, mutta historia on erittäin pitkä Helsingin pitäjän maalaiskuntana ja ammuin vanhana kivistä asuinpaikkana Vantaanjoen suulla. Vantaa sanana arvellaan tulleen saamenkielisestä sanasta vaellella. Vantaa on nykyään asukasrakenteeltaan hyvin moninainen ja keski-ikästään nuori. Puhuttuja kieliä on satoja. Taajamia on lukuisia. Vantaa on laajoja peltoja, metsäluontoa ja taajamia mutta myös kehittyvän tekniikan alueita yrityksineen. Vantaa on osannut hyödyntää lentoasemaa ja sen mahdollisuuksia. Valmistava teollisuus muuntui korkeaan teknologiaan. Vantaan slogan on hyvä, parempi, Vantaa!

Kotiseutupäivien juhlaseminaarissa Heurekaassa julkistettiin kaupungin 50-vuotishistoriikki. Tutkimusteoksen toimituskunnan puheenjohtajana toiminut historioitsija ja professori **Laura Kolbe** kuvasi prosessia ja Vantaata elävään tapaansa. Molemmat erikoistutkijat FT **Eeva Kotioja** ja FT **Anitra Komulainen** kuvailivat historiikkityötä omasta näkökulmastaan. Historiikissa taltioitiin taajamien toimintaa, harrastajateatteria, urheilua, nuorten kerhoja, taidetta, tapahtumia... Kotiseutu on siellä missä on sydän. Esille tuli myös Vantaan luonnonlä-

Lapset Vantaalla, korostuu edelleen

heisyys, jota myös ministeri **Sari Multala** korosti. Joka paikasta pääsee muutaman sadan metrin päästä luontoon.

Kaupunki on ollut myös vahvojen naisten kaupunki 1990-luvulla: **Pirjo Ala-Kapee**, **Tuija Ihalainen**, **Kaarina Dromberg**. Aiemmasta ”tehokkaat päätökset kolmen (mies)päätäjän

kesken Lada-ajomatalla” on päästy demokra-
tiaan. Kunnassa on valtavasti toimintaa. Asu-
kas-, taide-, kulttuuri-, urheilu-, nuoriso- jne.
toimintaan on kaupungissa panostettu järjes-
telmällisesti. Se kantaa nyt kotiseutuhenkä.
Vantaan päätös avata kotiseutupäivät kaikil-
le kuvastaa avoimutta ja mukaan ottamista.
Kotiseutupäivillä kunnan johto, niin virka- kuin
luottamusjohto, oli joka paikassa kättelemässä
osallistujat mukaan. Vantaan museossa Tikku-
rilassa Ratatiellä on edelleen auki juhlanäytte-
ly.

Kotiseutupäivät koostuivat luennoista, työ-
pajoista, retkistä, esittelyistä, teemakierrok-
sista, tapahtumatorista. Ohjelmaa oli niin pal-
jon, että millään ei kaikkeen pystynyt osallistu-
maan. Olisi toiston paikka! Itse olin mukana
Kartanokierroksella. Vantaa ei välttämättä ole
tunnettu kartanoistaan, mutta sen alueella on
yli 20 kartanoksi nimettyä. Kuulimme histo-
riaa, miten kartanot muodostuivat. Usein hen-
kilö saattoi saada rälssikartanon tiluksineen,
johon liittyi velvollisuus varustaa hevosmies
sotajoukkoihin. Kuninkaan rälssimääräykset
saattoivat myös peruuntua, mutta moni kartano
eli pitkään samoilla suvuilla. Nykytilanteet ovat
kovin vaihtelevia. Vantaan kartanoista voisi
nostaa Håkansbölen kartanon, jossa on mah-
tava puisto, kiva kahvila, näyttelytiloja. Itse
kartanorakennus on nykyisin kaupungin omis-

Håkansbölen ovi

tuksessa ja sitä kunnostetaan. Se on hyvä vii-
konlopun retkikohde myös Nurmijärveltä. Mui-
ta kierroksen kartanoita olivat mm. Hämeenky-
län, Westkullan, Katrinebergin kartanot.

Kotiseutupäivien runsaassa ohjelmassa oli
esimerkiksi Laila Pullisen taiteilijakotiin tutus-
tumiset, Kaivokselan kulttuuripolku, tekojään

Westerkullan kartanossa on vanha maatalousmiljö.

Kuva Vantaan Museon videolta, Kääriä sai aikaan ilmiön 2023

kylmälaitteiston, lumetuskontin ja lähilämpöverkon esittely, katutaiteen esittelyä, taidereitien opastuksia, julkisen taiteen esittelyä, Ilmailumuseo, elokuvat Vantaalla ja paljon muuta eri taajamien erityispiirteitä mietittyinä kiinnostavina kokonaisuuksina.

Elämys oli myös sunnuntain päätöspäivän messu. Se pidettiin Pyhän Laurin kirkossa Helsingin Pitäjän kirkossa. Menot eivät kuitenkaan olleet entiset, vain entiset siinä mielessä, että kaava oli keskiaikainen, lähes kokonaan latinankielinen, joka johdateltiin munkkikaapusten kirkonveljien laulamana. Paikoitellen säestyksenä oli huilu ja kielisoitin. Aivan mahtavaa!

Ja itse kirkko on näkemisen arvoinen myös sisältä. Kotiseutumuseo on vieressä. Samoin hautausmaalla olisi ollut opastus. Mutta sinnekin on lyhyt matka ja voi poiketa myöhemmin.

Juhlien kaavaan kuuluu myös kotiseutugaalaa. Vantaa järjesti sen Backaksen kartanossa. Backas on kokenut monia vaiheita. 1900-luvun alussa Elanto osti sen, ja maatalous- ja puu-

tarhatoiminta oli laajaa. Nykyisin Backaksen Puimala on HOK-Elannon ylläpitämä suosittu viihdetila. Kotiseutuväki sai nauttia mahtavasta pitopöydästä, tervehdyspuheista, musiikista. **Sabrina** ja **Saarten tyttären** esittivät Kalevalaan pohjautuvaa musiikkia ja illan tanssimusiikista vastasi **Vantaan viihdeorkesteri** solistiinaan **Juha Hostikka**, Dallape´ -hengessä.

**KOTISEUTUHENKI ON MAHDOLLISTA
JA SE ELÄÄ!**

Leena Rautanen-Saari

PS. Ensi vuonna valtakunnalliset kotiseutupäivät järjestetään Valkeakoskella 15.-18.8.2025. Kaikki mukaan. Mukaan pääsee ainakin liittymällä Nurmijärvi-Seuraan, jolloin myös saa tiedon ohjelmasta.

NYK 95 VUOTTA

Vuosi 2024 on erityinen, koska Nurmijärven yhteiskoulu täyttää 95 vuotta. Koulu on perustettu yksityisenä yhteiskouluna vuonna 1929. Yksityisenä kouluna NYK toimi 1929-2002, osana kunnan koulujärjestelmää. Sen jälkeen koulu on toiminut osana kunnan koululaitosta. Koulu on läpikäynyt useita muutosvaiheita. Nykyisin NYK on Nurmijärven kunnan yläkoulu ja kirkonkylän toimipisteen lukio. Koulu sijaitsee edelleen Nurmijärven kirkonkylän keskellä. Tiloja on useasti rakennettu lisää ja niitä on saneerattu. Koulun historiasta voi lukea kunnan ja kannatusyhdistyksen internetsivuilta ja julkaisuista historiikeista. Oppilaita on nykyään vajaa 800.

Koulun jatko on ja on ollut kovasti keskustelun alla. Mikä on sijoitus, tarkka tontti: nykypaikka vai ehkä Krannila, mitkä asteet ja miten hoidetaan Rajamäki ja kirkonkylä.

Itse olen NYK:n kasvatti. Kävin pääsykokeissa ja pääsin kouluun. Hyväksytytjen lista käytiin katsomassa listasta koulun ovelta – nykyisinkin pitkän katoksen alla olevalta ovelta. Koulua en kovin paljon muista. Koulunkäynti oli normaalia, opettajat opettivat ja läksyjä tuli. Moni opettaja enemmänkin jäi tyyppinä mieleen. Nurmijärven yhteiskoulun haukkumanimi oli Kirstillinen yhteiskoulu. Nimi johtui ainakin osittain ankarasta kirkkoherran puolisoista, joka opetti koulussa uskontoa ja kirkkohistoriaa

ja koetti pitää tyttöjä Herran nuhteessa. Monelle oppilaalle varmasti jäi pahoja muistoja. **Kirsti Launialan** muistan keskittäneen minulle tuntien keskustelun avauksen, kun hän usein kysyi, että Leena on *sanovan näköinen*. Kirsti piti huolta, että nuoret eivät meikanneet tai että korvakoruja ei ollut korvissa. Jos joskus Kirstin estyneenä ollessa opettajana oli miehensä **Åke**, oli luokassa autuus ja rauha. Matematiikan lehtori oli ihana PULLA, **Annikki Rantanen**. Hän oli lempinimensä mukainen, reilun metrin pituinen

NYK järjesti 96-vuosijuhlan NYK 95 v -partynä Krannilan Kuivurilla Kirkonkylässä.

Vuosijuhlan avaussanat lausuivat Kannatusyhdistyksen puheenjohtaja Rauno Karppinen ja Nurmijärven lukion Kirkonkylän toimipisteen historian lehtori Timo Vuorikallas. Bilebändeinä toimivat Old Ink, Nykymusan perilliset ja trubaduuri Anniina.

ja pyöreä. Hän osasi opettaa ja vaati myös oppilailta asian harrastusta samalla tuhisten. ”Herra Saari, pulpetti ei ole sänky” jne. tokaisuja jäi mieleen. Pullalla oli pieni auto, jolla hän ajeli kesämökilleen Lopelle istuen tyynyn päällä, jotta näki ulos. Pimpula, **Sirkka Hyvärinen**, teki vaikutuksen englannin lukijoihin. Arvostelu-merkinnät kokeitten alla olivat blood, sweat and tears, tai 4 — (pitkä miinus) tai sheer nonsense. Minut laitettiin saksan luokalle, vaikka englannin luokalle hainkin. Ei mitään, **Sirkku Murhu** oli hyvä opettaja, jonka opissa kielioppi

jäi päähän. Opetusta oli myös erillisessä saksan kerhossa, johon Sirkku oli saanut keskustelijaksi syntyperäisen saksalaisen Jens Kuhnin. Me oppilaat valmistimme kerholaisille mehua ja voileipiä ranskanleivästä, joiden päällysteenä oli lauantaimakkaraa ja suolakurkkua. Kai ne tarvitsevat haimme silloisesta vastapäisestä Karppalan kaupasta. Täysin erilainen opettaja oli englanninopettaja **Olavi, Olli, Tiainen**, jonka tunnilla keskustelimme englanniksi. Taisi olla yllätys, kun opettaja opetti englanniksi. Olli oli urheilullinen, oli pelannut lentopalloa hyvällä ta-

Tapahtuma kokosi paikalle parisataa kiinnostunutta. Monta entistä Nurmijärven yhteiskoulun opiskelijaa oli mukana. Kuvassa vas. Markku Rautanen, Pertti Hakala, Jukka Jokinen, Tapio Karppinen, Juhani Sippola, vm 1977 yo.

Krannilan Kuivuri oli ehkä uudenlainen kohtaamispaikka vuosijuhlalle. Kuvassa Jukka Jokinen, Juha-ni Sippola, Pirjo Karppinen, Päivi Kangasniemi ja Markku Rautanen.

solla. Yhdet opettajat olivat myös käsite: Siltaset. **Keijo ja Irja Siltanen** opettivat molemmat liikuntaa. Sen muistan, että Keijo joskus huusi tyttöjen pukuhuoneeseen minulle kellariin ylhäältä käytävästä, että *ei saa viheltää*. Käsityön opettaja **Seija Ruskola** arvioi tekemäni vihreäruskeasävyisen shaalin hankalaksi, olisi kai pitänyt olla punaisen räiskyvä ajan tavan mukaisesti. Lempeän biologin **Antero Valanteen** jälkeen rehtoriksi tuli vauhdikas **Mikko Sjöblom**, joka opetti historiaa. Antero Valanteelle vein kerran Toreeninmäestä metsästä löytämäni kuolleen pitkänokkaisen linnun, jonka hän heti tunnisti lehtokurpaksi. Luontoretkillä Valanne pisteli sieniä suoraan suuhunsa, ne kun tuns. Mikko

Sjöblom, lempinimeltään Mikko, taltioi Nurmijärven historiaa myöhemmin tähän Klaneettiin, lehtimies kun myös oli.

Nyt myöhemmin ajattelen, että Nurmijärven Yhteiskoulu oli hyvä ja laadukas koulu. Opetus oli tasaista, oppimistulokset yleisillä mittareilla hyvät ja monipuolista harrastustoimintaakin oli. Sitä en silloin ymmärtänyt, mutta nyt 2024 ajattelen, että kaikki kuvaamataidon kerhot, saksan kerhot, matkat Saksaan ystävyyskouluun Elisabethenschuleen ja Ranskaan ja muut, antoivat monipuoliset valmiudet elämään. Koulusta on myös kasvanut todella monta taiteen ja kulttuurin alan osaajaa, nimiä tässä mainitsematta!

Mikko Sjöblom

Eeva Laurell

Keijo Siltanen

Irja Siltanen

Kaija Tomperi

Antero valanne

TARU TOMPERI

Kaija Tomperi tuli Nurmijärvelle kuvaamataidon lehtoriksi vuonna 1965. Työpaikka oli hänen ensimmäisensä auskultoinnin jälkeen ranskalais-suomalaisessa yhteiskoulussa. Kaija, jonka myöhemmin tunnemme Taru Tomperina, toisen etunimensä mukaan, oli vankka ammattilainen. Hän pyrki opetuksessaan luomaan jokaiselle oppilaalle tämän oman kiinnostuksen ja taidon mukaan sopivaa työtä. Jokainen voi olla luova ja jokainen voi löytää sopivan kanavan. Tunneilla piirrettiin kynällä, hiilellä, vesiväreillä eri aiheista. Tehtiin kollaaseja, kokeiltiin savea jne. Tarun opetuspäivät olivat pitkiä, hän paneutui opetukseen. Kuvaamataitoa opetti koulussa vain yksi opettaja. Tuntien välillä piti laittaa esille seuraavat opetusvälineet, joten tauoille ei juuri ollut aikaa.

Sen ajan oppilaana tietenkin teki mieli kysyä, miten koulun vanha opettajakaarti suhtautui uuteen nuoreen opettajaan. Tarulla oli pari esimerkkiä. Kerran välitunnin alussa Kirsti Launiala tuli ovelle komentamaan oppilaita ulos välitunnille, kun oppilaat tungeksivat luokassa opettajansa ympärillä jonkin asian takia. Kaija vain vastasi Kirstille, oppilaat ovat täällä minun kansani. Tilanne loppui siihen. Toinen muisto oli, kun Kirsti Launiala kertoi opettajanhuoneen pöydän pitkässä rivissä havaintojansa uudesta opet-

tajasta muille opettajille. Taru muisteli, että koska Kirsti ei hänelle itselleen juttua kertonut, ei hän ollut tietävinäänkään. Taru jopa muisti, että oli Kirsti jossakin vaiheessa sanonut, että taitaa meillä Nurmijärven yhteiskoulussa olla kuvaamataidon opetus hyvällä tasolla.

Taru Tomperia poltteli taiteen tekeminen. Hän jäi koulusta eläkkeelle pitkän työrupeaman jälkeen 2004. Hän on edelleen taitava ja tuottelias kuvataiteilija. Hän on Kuvataidematrikelissa ja Taidemaalariliiton jäsen. Hänen töitään on esillä lukuisissa yksityis- ja yhteisnäyttelyissä. Taru asuu Hyvinkäällä. Taru Tomperista lisää www.tarutomperi.fi

ARJA JÄÄSKELÄINEN

Arja Jääskeläinen, jonka muistan Kuisminina myös, tuli yhteiskouluun liikunnan lehtoriksi vuonna 1968. Hän etsi työpaikkaa, joka olisi lähellä Helsinkiä, mutta ei Helsingissä. Nurmijärvi oli lähin. Arja edusti hengeltään uutta ja rentoa opetusta. Arja muistaa puolestaan Nurmijärven yhteiskoulun mukavana työpaikkana, jossa oli hyvä yhteishenki. Opettajat pitivät yhteyttä myös vapaa-aikanaan, usein oli kokoontumisia tai retkiä. Opettajat järjestivät kesäjuhlia mökeillä.

Opettajien kesken oli hyvä henki. Oli yhteisiä tilaisuuksia, pelattiin jopa lentopalloa. Yhteisissä peleissä oli jopa Pimpula mukana! Monesti opettajat jäivät istumaan opettajanhuoneen yhteisen pöydän ääreen perjantaisin. Oli yhdessä tekemistä.

Arja luonnetii, että ne jotka tulivat, myös yleensä jäivät. Opettajien kesken ei ollut ongelmia. Oppilasaines oli myös normaalia. Muutamat vain jäivät mieleen. Arja yllättyi, kun yhden oppilaan isä pyysi vastaanottoa, ja ehti jo pelätä pahinta, mutta tytön isä tunsikin vain tarvitsevana apua opettajalta, tämä kun tunsikin tytön hänen mielestään paremmin.

Tapahtumat ovat jääneet mieleen. Oli kivaaja joulujuhlia, teemaviikkoja jne. Vanhojen tanssit jäivät erityisesti mieleen. Ennakoon oppilaalla saattoi olla ajatus, että ei tätä koskaan opi. Kuitenkin opettaja huomasi kehityksen ja oppivathan he. Liikunnan pitkäaikaiset kollegaopettajat olivat Irja ja Keijo Siltanen. Keijo Siltanen oli sitä mieltä, että naisopettajat eivät käyttä pitkiä housuja. Kuitenkin rehtori Mikko Sjöblom lohkaisi kerran naisopettajien tyylikkäisiin housupukuihin hyväksyvästi, että täällähän on oikein muotinäytös.

Arja Jääskeläisellä oli myös luottamustoimia OAJ:ssä. Se toi vaihtelua normaaliin arkeen.

Arja Jääskeläinen jäi eläkkeelle Nurmijärven yhteiskoulusta 2009. Arja asuu edelleen Nurmijärven kirkonkylällä.

EEVA LAURELL

Eeva Laurell tuli Nurmijärven Yhteiskouluun ruotsin kielen opettajaksi 1960. Hän asuu edelleen 2024 Lumpperiassa kirkonkylässä, alueella, jota aikanaan kaavailtiin yhteiskoulun sijoituspaikaksi. Lumpperinmäessä asui monia opettajia. Eeva muistelee Nurmijärven Yhteiskoulun aikaa todella antoisana. Hän nautti koko ajasta. Se oli kulta-aikaa. Opettajien kesken oli hyvä henki. Oppilaista hän ei muista, että olisi ikinä tehty mitään jekkua. Eeva ei muista ikävää.

Eeva Laurell syntyi kaksikieliseen 11-lapsiseen perheeseen Kalajoella Pohjanmaalla. Hän arvelee ison perheen taustaksi ja syyksi, että hän pärjäsikin oppilaiden ja opettajien kanssa. Oli vilinää ja tapahtumaa. Itseään opettajana hän luonnehtii aika ankaraksi, *taisin olla aika ankara*. Hän itse inhosi sääntöjä, mutta koulussa tie-

tyt asiat piti hoitaa. Laiskuudeksi hän itselleen taas kuvaa sitä, että valitsi aineekseen ruotsin. Ajatteli, että sillä pärjään. "Kokkolan ruotsi" toki oli oma lukunsa.

Eeva Kivimäki kulki alussa Nurmijärvelle Helsingistä, mutta kun hän avioitui Heikki Laurellin kanssa, he asuivat Tuulensuu-nimisessä rakennuksessa kirkonkylässä. Heikki sai ruotsinkielisen opettajan paikan juuri perustetussa uudessa Rajamäen yhteiskoulussa. Tuulensuu oli kellerävä, rapattu kaksikerroksinen rakennus Raalan tien ja Rajamäentien risteyksessä. Esso sijaitsi aivan vieressä. Nyt on molemmat rakennukset purettu ja Tuulensuun paikalla ollut Spar-kauppa ja keilahallikin on purettu. Lumpperiin he rakensivat, kun opettajakollegat kertoivat, että yksi tontti on vielä myymättä. Ei ollut valinnan vaikeutta, kuvaili Eeva. Moni Nurmijärven yhteiskoulun opettaja oli sinne rakentanut asuntonsa. Opintorahastoyhdistys oli aiemmasta varauksestaan huolimatta päättänyt johtopäätökseen, että mäkinen paikka oli liian hankala rakentaa koulu. Siksi tontit myytiin opettajille.

Kysyin tietenkin Eevalta Kirsti Launialan suhtautumista nuoreen, tyylikkääseen opettajaan. Eeva vastasi, että ongelmia ei ollut. Arveli, että myös tausta papin tyttärenä auttoi tietä.

Koulun pojat olivat kuulemma kaikki ihastuneita Eevaan, kuulin oppilailta.

Leena Rautanen-Saari

NYK pitää riemuylioppilasjuhlia!

Nurmijärven yhteiskoulu kutsuu kaikki 50 vuotta aikaisemmin ylioppilaaksi päässeet koulun kevätjuhlaan. Tapa ei ole aivan yleinen kouluissa. Pidän perinnettä kovin kannatettavana ja kiitän siitä. Itse sain kutsun viime keväänä 3.6.2024 kevätjuhlaan.

Me entiset abit istuimme kevään ylioppilasjuhlassa riveissä juhlasalissa, vanhassa isossa salissa. Tila oli aivan täynnä uusia ylioppilaita, heidän vanhempiaan ja sitten me vanhat, 50 ja 60 vuotta aiemmin ylioppilaiksi päässeet. Aleksis Kiven patsas, pää jalustalla, oli edelleen salissa vaikkakin eri paikassa ikkunan vieressä. Näyttämö oli entisenlainen. Koulun muusikot ja bändi esiintyivät. Rehtori **Marlene Leppäsalko** piti puheen. Uusi ylioppilas **Aida Salminen** ja "vanha" ylioppilas **Ilona Rannantie** pitivät puheet. Ilona korosti sitä, että uskaltaa tehdä sitä, mitä sydän sanoo. - Häinkin lähti IT-alalle, jossa silloin ei naisia paljon ollut.

Riemuylioppilasjuhlat ovat hyvä tapa tavata vanhoja ystäviä, keskustella ja muistella. Koulun kannatusyhdistys ry kutsuu oppilaat ylioppilaspäivään, kertoo yhdistyksen puheenjohtaja **Rauno Karppinen**. Koulu myös tarjoaa kakkukahvit! Saimme myös kivan koulun esittelykierroksen. Kävimme myös opettajanhuoneessa, joka ei enää ollutkaan pitkiä pöytiä, vaan aivan vapaamuotoinen oleskelutila!

Muu riemuylioppilastapahtuma on ihmisistä itsestään kiinni. Luokkani 1974 osallistuimme juhlaan, kävimme laskemassa kukat luokanvalvojamme **Erkki Helinin** haudalle, - toinen

Riemuylioppilaat koolle 2024 vas: Leena Rautanen-Saari, Ritva Mäntykoski, Merja Aronen (Kostia), Salme Nepponen (Lehkonen), Arja Paloposki (Järvinen), Terhi Väisänen (Vasantola), Pirjo Vilja (Peltonen), Esa Vuorinen, Marja-Leena Karhula (Kukkonen), Sakari Oksanen, Jarmo Salmi, Tapani Myllykoski, Jukka Salomaa, Ilona Hautamaa (Palm).

luokanvalvoja **Valva Saarnivaara** on haudattu syntymäkuntaansa toisaalle, Lavialle, tutustuimme Nurmijärven Taiteen Museoon ja sen kuvalehtien kansikuvanäyttelyyn. Huomasimme, että juuri meidän vuosiluokkamme ylioppilaskuva oli ilman nimiä heidän kokoelmissaan. Museon jälkeen söimme lounaan paikallises-

sa Caprissa. Totesimme, että yhteydenpito on mukavaa ja perustimme whatsapp-kanavan. – Jokainen vuosiluokka toki saa toteuttaa oman päivänsä halunsa mukaan!

Leena Rautanen-Saari

Ilona Rannantie piti riemuylioppilaiden puheen

Koulu on kehittynyt. Esittelykierros Timo Vuorikallaksen johdolla

3.6.2024

Runo uusille ylioppilaille, Tapani Myllykoski

*Meitä on täällä pieni joukko harmaahapsia,
vielä viimeinen erä Paasikiven ajan lapsia.*

*Me elimme, koimme 70-luvun nuoruutta,
saimme ihailla Kekkonen selän suoruutta.*

*On meillä johtajat ja oma markkakin vaihtunut,
Suomi siinä matkassa väliin lihonut, väliin lahtunut.*

*Me keräsimme kolehdin ja laitoimme sen kirjekuoreen,
tahdomme sillä kertoa, että
meillä on luotto tämän päivän nuoreen.*

Onnittelumme kaikille tämän päivän sankareille!

NYK:n ylioppilaat vuodelta 1974

Hei nurmijärveläinen! Tunnetko kotiseutusi?

Nurmijärvi-Seura ry

Liity Nurmijärvi-Seuran jäseneksi

Kaikille avoin kotiseutuyhdistys. Jäsenmaksu on 20 €

Maksettuaasi jäsenmaksun kirjaamme Sinut jäseneksi seuran jäsenrekisteriin.
Nurmijärvi-Seura ry:n tilinumero on FI34 1026 3000 4041 47

Laita maksulomakkeeseen viestiksi oma osoitteesi ja myös mahdollinen sähköpostiosoitteesi yhteydenpidon helpottamiseksi.

www.nurmijarviseura.fi

Ritva Stenvall

Viisikymmentä vuotta aktiivista kotiseututyötä

Ritva Stenvall on pitkän linjan kotiseutuihminen. Hän on ollut Nurmijärvi-Seuran jäsenenä viisikymmentä vuotta, toiminut myös Nurmijärven Kivi-juhlilla ja Rajamäen Tanhuajissa muutamia mainiten. Nurmijärvi-Seuran rahastonhoitajana hän on toiminut yli neljäkymmentä vuotta. Ritva sai Suomen Kotiseutuliiton kultaisen ansiomerkin Nurmijärvi-Päivillä 12.10.2014.

Työuransa Ritva Stenvall työskenteli Kansallis-Osake-Pankissa Nurmijärvellä vuodesta 1962 asti aina pankin sulautumiseen SYP:n kanssa. Ylioppilaaksi hän pääsi Nurmijärven Yhteiskoulusta 1962. Nurmijärvi-Seuran rahastonhoitajaksi hän päätyi, kun esimiehensä Lauri Kostia, joka silloin oli Nurmijärvi-Seuran sihteeri, kysyi, josko hän voisi ryhtyä rahastonhoitajaksi yhdistykseen. No, Simo Numminen pankin konttorinjohtajana neuvoi eteenpäin. Ritva muistaa aina tehtävänsä mukaisesti ajatelleensa rahaa: *Muut miettivät toimintaa, ja toki se oli hyvää ja kivaa, mutta mil-lä maksaa laskut!* Usein on ollut tiukkaa. Yhden kerran Kotiseutulehden kohdalla oli tilanne, jossa hän pelkäsi joutuvansa maksamaan painolas-kun itse, kassassa kun ei silloin ollut rahaa. Mutta enemmän mielessä on hyvää.

Ritva muistaa lämmöllä pitkäaikaisen puheenjohtajan Raimo Leinon sekä Irja ja Veikko Tuomelan kotiseutulehden sydämellä ja sitoutuneesti tehneinä tekijöinä.

Ihana muisto oli kultaisen Kotiseutuliiton kuniamerkin saanti Nurmijärvi-päivän juhlassa 2014.

Mitä on kotiseutu?

Voi, en ole asunut missään muualla! Ritva Stenvall on syntyperäinen nurmijärveläinen monessa polvessa sekä äitinsä että isänsä puolelta. Kotiseutu on se, missä olen ja asun. En osaa olla missään muualla. Kotiseutu antaa paljon, antaa turvaa ja tuttuutta. Ei pärjää ilman. Kokemusta ei ole muualta, mutta ihan kiva asuinpaikka tämä

Nurmijärvi on. On turvallista. On tulossa 250-vuotisjuhlit ja takana pitkä historia!

Mitä haluat nyt sanoa itsellesi kaksikymmentävuotiaana?

Tee ihan niinkuin itse haluat, otat toiset huomioon, olet rehellinen, sillä pärjää!

Ritva Stenvall jättäytyi pois Nurmijärvi-Seuran hallituksesta 2024 viidenkymmenen aktiivivuoden jälkeen. Hän asuu kirkonkylällä ja seuraa kulttuuria edelleen. Mökin talvikuntoon laitto on edessä.

KIITOS RITVA!

Nurmijärvi-päivillä tapaamme

Leena Rautanen-Saari

*Ritva Stenvall
Koposen
lääketehtaan
muistomerkillä.*

Luka Riekkä Aleksis Kiven patsaalla. Kuva: Anne Rintala

Nurmijärvi- Taiteen Museo

ALEKSIS KIVEN TIE 14
01900 NURMIJÄRVI
PUH. 0400 398 239
WWW.NT-MUSEO.NET

PL 4, 01901 Nurmijärvi
puh. (09) 878 071

Kotihiuskeidas Johanna

Metsäkyläntie 68,
Klaukkala
0405208995

Kesällä 2025 Taaborinvuoren näyttämö herää jälleen eloon,
kun Kivi-juhlat esittää Aleksis Kiven mestariteoksen

SEITSEMÄN VELJESTÄ

Ohjaus Tiina Brännare

Tämä suomalaisen kirjallisuuden
merkkiteos saa erityisen merki-
tyksensä juhlavuotena, kun rakas
kotikuntamme Nurmijärvi täyttää
250 vuotta.

Näytökset alkavat kesäkuussa 2025.
Lipunmyynti alkaa pian - seuraa
Kivi-juhlien kanavia ja varaa
paikkasi ajoissa!

Kuva: Martin Sommerschild Puu-lehti 3/2019

kivijuhlat.fi

Suomi on maa, jota kannattaa puolustaa

Seuraa meitä Facebookissa ja tule mukaan
Kiven Kilta ry:n toimintaan.
hallitus@kivenkilta.fi

Nurmijärvi-Seura ry

Nurmijärvi-Seura on vuonna 1957
perustettu yleishyödyllinen yhdistys,
jonka tarkoituksena on

- kehittää Nurmijärveä
- vaalia kotiseututietoutta ja
kotiseutuhenkeä
- lisätä asumisviihtyvyyttä

Nurmijärvi-Seura järjestää vuosittain
erilaisia tapahtumia kuten
Nurmijärvi-päivät lokakuussa
Aleksis Kiven päivän tienoilla sekä
julkaisee Klaneetti-lehteä.

Kaikki ovat tervetulleita mukaan
tilaisuuksiin ja toimintaan.

www.nurmijarviseura.fi

***Nurmijärven
Kristilliset Eläkeläiset ry***

**Nurmijärven
seniorit ry**

Hyvinvointi- ja
asumispalveluja
Nurmijärvellä,
Nurmijärven Onnenkimpale ry,
Kissankello ja
Heikkari

Onnenkimpale

Nurmijärven Onnenkimpale ry

*Nurmijärven
Eläkkeensaajat ry*

NMB - tilipalvelut Oy

Puh. 040 827 8095

Auktorisoitu
Taloushallintoliiton jäsen

**KLAUKKALAN
ELÄKELÄISET**

Tarinakoru Oy

Taipaleentie 244, 01900 Nurmijärvi
www.tarinakoru.fi

Putiikki avoinna
ti 10-19, ke-to 10-17 tai ajanvarauksella.
Tervetuloa!

ELÄKELIITTO

Eläkeliiton

Nurmijärven yhdistys ry

Nurmijärvi

Palvelemme kaikissa lääkeasioissasi
viikon jokaisena päivänä.
Laaja valikoima ja aina edulliset hinnat.

SEITSEMÄN VELJEKSEN
APTEEKKI

MA – PE 8.30 – 20.00, LA 9.00 – 17.00, SU 10.00 – 16.00
Mahlamäentie 2, Nurmijärvi • P. 09 250 4085
seitsemanveljesta.fi

Tai tilaa helposti verkkokaupastamme
Nettiapteekki.fi

Nettiapteekki.fi

Samat edulliset hinnat asiointitavasta riippumatta

Lounas- ja Tilausravintola.

Pekontie 3, 01900 Nurmijärvi
Puh. +358 50 5965682
Sähköposti: posti@makupata.fi

**Parasta palvelua
ja
hyvää evästä**

CITYMARKET

KLAUKKALA

Palvelemme: ma-pe 8–21, la 8–20, su 10–20.

Toivon liekit

loistavat Kirkonportissa

Kirkonportin puistoalueen katseen-
vangitsija on kuvanveistäjä Raimo
Jaatinen veistos Toivon liekit.

Veistos mm. kuvastaa Nurmijärvellä
vuosisatoja tehtyä seurakuntatyötä
sekä siihen kuuluvaa palvelutehtävää.

Taiteilija Jaatinen on tehnyt veistoksen
kaikkien nurmijärveläisten iloksi. Se
paljastettiin puiston käyttöön-
ottotilaisuudessa Nurmijärvi-
päivänä 15.10.2023.

Kirkonportti sijaitsee
Nurmijärven kirkon ala-
puolella, Aleksis Kiven tien
ja Keskustien kulmassa.

